Zombor, 1896. XV. évfolyam, 39. szám. Csütörtök, május 14-én.

ZOMBOR ÉS VIDÉKE.

POLITIKAI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kossuth-utcza 155. szám, Gergurov-féle házban, hova minden, a lap szellemi és anyagi részét illető közlemények intézendők és minden díjak fizetendők.

A bácsmegyei nemzeti párt hivatalos közlönye. Megjelenik minden vasárnap és csütörtökön. Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Dr. MOLNÁR GYULA.

Előfizetési árak: Egész évre 10 frt. — Félévre 5 frt. — Negyedévre 2 frt 50 kr. — Egy hóra 85 kr. Egyes szám ára 10 kr., a vasárnapi szám 15 kr.

Millennáris díszközgyűlések.

I.

— Bácsmegye törvényhatósága. —

Vármegyénk törvényhatósága f. hó 12-én d. e 10 órakor az ezredéves ünnep alkalmából díszközgyűlést tartott, melynek egyetlen pontja a magyar állam ezeréves fennállásának szónoki méltatása volt.

A diszbeszéd megtartására Piukovits József megyebizottsági tag urat kérték föl, ki nagy buzgósággal igyekezett feladatának megfelelni.

Beszéde, — melyben szellem és gondolat ölelkezett, — mindazonáltal nem elégité ki a várakozásokat, mert hiányzott belőle a magyar államesmeért való lelkesedés, s bizonyos hideg kozmopolitikus eszmemenet uralta, mely itt-ott bántó czynizmusba ment át.

Eltekintve attól, hogy a szónok ama véleményének adott kifejezést, miszerint Magyarország első sorban s mindenek felett legtöbbet köszönhet Rómának, a katholikus vallás fejének, a mi mégis csak tulzott méltatása a katholiczizmus üdvös befolyásának s eltekintve attól is, hogy a szónok szt. István király érdemeinek csucspontját azon mondásában keresé, hogy *„az egynyelvü nemzet gyönge,“* s azon intentiójában látja, hogy szt. István idegenek betelepitésében vélte az állam konszolidátióját föltalálni, a miről ma már tudjuk, hogy végzetes hiba volt — mindezek fölibe a disz-szónok ur egyéb nem éppen kellemes kilátással kecsegteti a magyar államot ezeréves jubileumi ünnepén.

Azt hiszi, hogy nincs kizárva annak lehetősége, mikép a Duna s Tisza közén ***majdan nem magyarok, hanem más népek fognak lakozni.***

Megnyugtat ugyan azzal, hogy miként a római birodalom bukásával annak jogrendje az egész világ közkincsévé lőn, akként Magyarországban is — ha már a magyarok kipusztulnak belőle — a magyar intézmények szelleme fog uralkodni.

Köszönjük szépen ezt a megvigasztalást.

Magyarország ezeréves fennállása megünneplésekor a legtulzóbb chauvinizmust se tudtuk volna ócsárolni.

Nem hittük lehetségesnek, hogy a *mai nap diszszónoka* oly *magas* (?) niveaura helyezkedhetik, melyről a nemzet elenyésztét is megpillanthatja, s oly akadémikus fejtegetésekbe bocsájtkozhatik, melyek tudományos szempontból talán tán megállják a sarat, de az alkalom szempontjából lehangoló s bántó dissonantiát ébresztenek föl.

Tanulság okáért idézzük itt gr. Apponyi Albert jászberényi diszbeszédének következő részletét.

Alkotmányunk szellemét s alapgondolatát méltatva igy szól:

„Ezen nyugszik az összhang a király és nemzet között; ez az a történelmi alap, a melyre felépithetjük a nemzet jövőjét, melyhez szilárdul ragaszkodva, melyen megmaradva beválhatik az, hogy *Magyarország és a magyar nemzet addig fog létezni, addig fog fejlődni, addig fog virulni, meddig egyáltalában az isteni gondviselésnek tetszik, hogy ez a földgömb emberektől lakott égi test maradjon.* (Zajos tetszés.)

Ez egy kissé másként hangzik.

Mig a világ, világ lesz, addig a magyar nemzet élni s virulni fog.

Igy szól Apponyi gr.

No de nem is kivánhatjuk Piukovits József urtól, hogy az ünnepi hangulatnak oly szerencsés kifejezője tudjon lenni, mint az ország legnagyobb szónoka.

Fölhozta Piukovits ur azt is, hogy az angol nemzet, melynek alkotmánya a mienkkel egyidős, mily hatalmas világbirodalmat tudott alkotni.

Mi, Magyarország, soha se fogunk világbirodalommá lenni, — mondja a szónok ur szerényen s megjegyzi, hogy a magyar soha se volt elbizakodott.

Vajjon ki az a vakmerő, a ki apodiktikus bizonyossággal merne tiltakozni a diszszónok jósigéi ellen?

S mégis!

Az a nemzet, mely ezer éven át a balsors annyi viszontagságával tudott megküzdeni, melynek gyakran nyomorúságos s gyáva vezetői a legsulyosabb válságokat idézték föl, melyek azonban nem tudták erejét megtörni, az a nemzet, mely ezeréves állami létét ily nagy fény és pompával üli meg, aligha nem kiheveri ezt a diszbeszédet is, és a mi hitünk erős, hogy az a „majdan“, melyről Piukovits ur oly szellemdúsan elmélkedik, soha se fog elkövetkezni, de Magyarország kivivja önállóságát, függetlenségét s époly nagy s hatalmassá lesz, mint a brit nemzet.

Ehhez ugyan szükségünk lészen igazi magyarokra, a kiknek szive s lelke magyar érzéstől hevül, izzó hazafiságtól lángol, s adja a magyarok istene, hogy a jövő évezred ünneplő magyarjai mind egy szálig ilyenekből álljonak.

Piukovits ur beszéde megérdemli eredeti észjárásánál fogva, hogy megörökittessék, s a második ezredév magyarjai által is olvastassék.

II.

Zombor szab. kir. város törvényhatósága.

Városunk törvényhatósága millennáris diszközgyülését egy napon tartá a megyével.

Az egyik d. e. 10 órakor vette kezdetét, a másik d. e. 11 órakor, midőn amaz már véget ért.

A város diszközgyűlésének is egyetlen pontja volt: a diszbeszéd, melyet Schlagetter Gyula polgármester tartott.

Polgármesterünk nem igen eröltette meg magát abban, hogy valami eszmedús és tanulságos beszédet mondjon, beérte azzal, hogy egyszerü, keresetlen szavakkal méltassa az ünnep jelentőségét, mellyel egyébiránt szivesen meg is elégedtünk volna.

A polgármester ur azonban beszéde elején egy óriási lapsus linguae-t eresztett meg, melyet 5—6-szor megismételt.

Váltig „magyar nemzetiség“-ről beszélt, a helyett, hogy „magyar nemzet“-ről szólott volna.

Hogy ilyen lapsus linguae törvényhatóságunk közgyűlésén többé el ne követtessék, idézzük a nemzetiségi egyenjoguságról szóló 1868: 54 t. cz. 1 §-ából a törvényhozás által megállapitott fogalommeghatározást:

„*A nemzet politikai egységénél fogva* stb. stb. de az országban lakó minden ***más nemzetiség*** stb. stb.

E törvény bevezető sorai igy kezdődnek:

„Minthogy Magyarország összes honpolgárai az alkotmány alapelvei szerint is politikai tekintetben egy *nemzetet* képeznek, az oszthatlan egységes *magyar* ***nemzetet*** stb.

Ha tehát nemzetiségről szól a polgármester ur, akkor ne tegye hozzá, hogy *magyar*, mert olyan itt nincs, itt magyar nemzet s *más nemzetiség* van csupán.

Ettől eltekintve a polgármester ur beszéde itt-ott hazafias hurokat rezegtetett s Kossuth Lajos nevének megemlitésével teljesen kibékitett az elkövetett nyelvbotlással.

Meg kell még e helyt emlékeznünk a főispánról is, ki ugy a megyei, mint a városi közgyülést lendületes szavakkal nyitotta meg s rövid beszédében talpra esett eszméknek adott kifejezést.

Millennáris ünnepségek.

A diszközgyűlések.

A megyénél.

A mint a megyegyülési termébe a diszmagyaros, fringiás alakok mind nagyobb számmal vonultak be, egy pillanatra önkéntelenül a régi vármegyébe képzeltük vissza magunkat s mikor a főispán daliás időkre emlékeztető mezben a diszgyűlést megnyitotta, szinte csodálkoztunk rajta, hogy a megye urait nem igy szólitja meg:

— Tekintetes Karok és Rendek!...

Hanem ha a megye gyülése nem volt a régi időkből való, a lelkes hangulat, mely azon dominált, az igazán a régi, őszinte és igaz lelkesültség volt, a minőt a mi felvilágosodott század végünk alig terem. Sujtásos attillák és fekete frakkok alatt domboruló mellek egyképen feszültek a hazafias büszkeségtől és a tiszteletet parancsoló ősz urambátyámok arczáról ugyanaz az öröm sugárzott, mint a melyik az ifju gárdáét ragyogta be.

Mert hát a mellett, hogy ily magasztos, nem volt kicsiség a teins nemes vármegye ünnepe. Az ország legnagyobb vármegyéinek egyike ünnepelt, melynek jó nagy része élte végig, mint a magyar haza része, az ezeréves multat. Annál a fűnél és a kövér földnél, melyet a magyarok a fehér lovon vásároltak, Bácska füve és földje valószinűleg már akkor sem volt rosszabb és igy a mi megyénk joggal követel magának részt a millennáris ünnepből.

De ki is vette a részét! A diszközgyülés nem annak a sablonnak hódolt, a mely mintegy kötelességévé teszi minden politikai testületnek az ünneplést, hanem az őszinte hazafiság megnyilatkozásának alkalmául szolgált.

TÁRCZA.

Rachel.

(A „Z. és V.“ eredeti tárcája.)

— Regény. —

Irta: *Krausz Bernát.*

(Folytatás.)

Rachel görcsösen zokogva térdelt a halott ágya mellett, az ezredes lehorgasztott fővel szemlélte a kérlelhetetlen sors szomorú végzetét.

* * *

E pillanatban az előszoba ajtaján halk kopogás volt hallható. Az ezredes kiment és ajtót nyitott.

— Már késő! — mondá a belépő Várnai Károlynak és fiának az ezredes. — Lévi Áron egy negyed órával ezelőtt meghalt.

— Meghalt! — kiáltá egyhangulag apa és fiu.

— A sors megelőzött bennünket és jóvá tett már mindent — mondá nyugodtan, majdnem szomoruan az ezredes.

— Tartottam mindig ettől a katasztrófától, — mondá szomoruan a hadnagy, — de hogy ily gyorsan és váratlanül bekövetkezzék, még sem hittem volna.

Az ajtóban négy öreg zsidó jelent meg és a halottas szoba után tudakozódtak.

— A Szt. Egylet megbizásából jöttünk — mondá az egyik — hogy az elhunyt mellett viraszszunk és a temetés iránti intézkedéseket megtegyük.

— A temetés iránti intézkedéseket magamnak tartom fönn, — válaszolt szeliden az ezredes — a többire nézve végezzék teendőiket.

Ezzel az ott álló Várnainak és fiának hátat fordítva, maga vezette be a négy öreget a halottas szobába.

— Ez is Isten büntetése — mondá a fiatal ember, — még azt sem engedte meg önnek, hogy azt a nagy, nemes-szivü öreget kiengesztelhesse.

Az apa lehorgasztott fővel hallgatta fia szemrehányásait, hirtelen térdre ereszkedék és imádkozni kezdett.

— Ugy, ugy — mondá majdnem sirásra fakadva az ifju, miközben maga is apja mellé térdelt és keresztet vetett magára, — legalább a megboldogultnak lelki üdvéért; kérjük, hogy könyörögjön erettünk az Egek urához, hogy bocsásson meg nekünk.

— — — — — — — — — — — — — — —

A négy zsidó ezalatt odabent szalmát hintett a földre és a halottat az ágyról leemelve, erre rá fektette. Azután egy fekete lepellel letakarták és készen volt a — ravatal.

Rachelt erővel kellett a halottól elszakitani. Ép oly szivszaggató jajveszékléssel görnyedezett a Lévi ravatalán, mint valamikor a p. . . . i temető melletti kis sírhalom fölött. Az ezredes végre karonfogta és kivezette. — — — — — — — — — —

Épen azon pillanatban léptek ki a már ismeretes szobácskába, mikor az öreg Várnay már vagy harmadszor ismétlé: „És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétőknek.

Tormay ezredes meglepetve állott meg az ajtó mellett és meghatottan szemlélé az apát és fiát egymás mellett térdelve, könyhullatások között imádkozni.

Rachel ijedten huzodott az ezredes mellé, a félhomályban nem ismerte föl a hadnagyot.

— Várnay Károly és fia — sugá az ezredes Rachelnek.

Rachel egy éles sikoltással ájultan rogyott az ezredes karjaiba.

A sikoltásra Várnay és fia fölugráltak és az ezredes segitségére siettek.

— Bocsásson meg ezredes úr, — mondá zokogva az öreg Várnay, miután Rachelt a pamlagra feltették — én nagyon, de nagyon megbünhődtem már minden vétkemért!

A hadnagy e közben hideg vízzel locsolgatta az elájultat, aki csakhamar magához tért és felült.

— E hely nem alkalmas a közöttünk fenforgó kérdések tisztázására, — válaszolt hidegen az ezredes. — Hadnagy úr, elvárom önt atyjával együtt reggel 8 órakor a lakásomon.

* * *

(Vége köv.)

A diszmagyarok közül különösen kitünően festett *dr. Drakulics Pál*, városunk orszgy. képviselőjéé, továbbá *Karácson Gyula* alispáné, a *főispáné*, *Koczkár Zsigmond* kir. közjegyzőé stb. stb.

A zombori magyar nőegylet képviseletében megjelentek, Esztergamy Borbála vezetése alatt: Szemző Gyuláné, Kórits Eszter, Jeszenszky Dezsőné, Kozma Lászlóné, Kohut Henrikné, Szilágyi Mórné, Dalmay Pálné, Stverteczky Ferencné, Garam Kálmánné nőegyleti tagok, az izraelita nőegylet tagjai közül dr. Spitzer Mórné, Kende Ferencné, Handler Jenőné urnők.

Képviselve volt továbbá Zombor és Baja város törvényhatósága, az összes egyházközségek, tanintézetek, hivatalok, egyletek, testületek, társas körök.

Ugy tiz óra tájban *Vojnits István* főispán a közgyülést a következő szavakkal nyitotta meg.

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Az őszinte öröm és lelkesedés érzetétől áthatva, a multak iránti hála és kegyelettől eltöltve intézem Önökhöz mélyen tisztelt ünneplő közönség a mai nagy horderejü és történeti fontossággal biró napon eme szavaimat, ma, midőn államunk, nemzeti lételünk ezeréves dieső fennállásának emlékét ünnepeljük.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Nem szándékozom elődeinknek a történelem lapjain megemlitett örök emlékezető fényes ténykedéseiről megemlékezni, hisz a történelem hű tükrét tárja elénk a mult eseményeinek és ez mindnyájunk előtt ismeretes; nem célom jelezni és visszaidézni eme messzekiható eseményeket, melyek nemzetünk történelmébe arany betükkel vannak bevésve és melyeknek olvasása és emlékezetünkbeni visszaidézése a gyermek ifju keblében ép úgy, mint a megallapodott férfiéban is, ugyanazon igaz, mély és kitörölhetlen érzelmet kelti, mindanyiunk szeme az örömtől, arcza a büszkeségtől felragyog, tudva azt, hogy mily elődök, mily hősök és igazak voltak azok, kik számunkra e hazát megszerezték, kik számunkra eme államot fentartották.

Hanem igenis büszkén és önérzettel hivatkozom arra, hogy a magyar ember vérével és lényével egybeforrott ama két tulajdon, hogy mindenkor a hazaszeretet és trón iránti hűség és ragaszkodás volt jellemvonása; eme tulajdonaiért a nemzetek köztiszteletét és közbecsülését kiérdemelte; eme két tulajdon tette lehetővé azt, hogy ha végig tekintünk állami intézményeink minden vonalán, lényünk minden egyes munkálkodásán, ugy minden elfogulatlan szemlélőnek és birálónak el kell ismernie azt, hogy a fejlődés, az europai müvelődés oly fokán állunk, mely lételünk és fennállásunk biztositékának zálogát magában hordja.

Épp ezért ma, midőn a letünt évezredtől bucsút veszünk, midőn az uj ezerévet üdvözöljük, és az isteni gondviselés kegyelme által a magyar királyok trónján oly férfiu ül, ki jóságos, kegyteljes és igazságos kormányzata által a magyar nemzet osztatlan ragaszkodását, tántorithatlan hűségét és szeretetét birja, — ama óhajjal zárom szavaimat, legyen uj ezredévünk jelmondata az, mely alapját képezte nagyságunknak és államiságunknak.

Mindenünket a királyért és hazáért!

A beszédet dörgő éljenzések fogadták, ott pedig, a hol a főispán a király iránt való tiszteletet és szeretetet érintette, az éljenzések perczekig nem szüntek meg.

Azután *Karácson Gyula* alispán emelt szót s előadta, hogy ő, mint az ünnepet előkészitő bizottság elnöke, az ünnepi beszéd tartására, hogy az az ünnepi alkalomhoz méltó legyen, *Piukovich József* bizottsági tag urat kérte fel, a ki szokott szivélyességével a megbizatást készséggel elvállalta. Kéri tehát Piukovich József bizottsági tag urat, hogy alkalmi beszédét mondja el.

Erre Piukovich József vette át a szót. Beszédjét, mellyel lapunk vezérczikkében foglalkozunk bővebben, itt egész terjedelmében közöljük:

A mai nap nem egyes pártoké, a mai nap az egységes és oszthatatlan magyar nemzet ünnepe. Olyan gyarló az emberi természet, olyan problematikus értékű legtöbbször a felmutatott eredmény erkölcsi szempontból mérlegelve, hogy csak a legritkább esetben jut halandóknak zavartalan, tiszta öröm osztályrészül. Az elért siker fölötti örömbe vegyül a nemesen gondolkozó embernél a fájó érzés, vajjon nem sértett-e meg magasabb, az övénél jogosabb érdekeket, igényeket. Küzdelmeiben a közönséges embernél pedig, kit ilyen gondok nem bántanak, a világ, mely nagyon is hajlandó arra, hogy mások boldogulásában a saját megrövidítését lássa, gondoskodik arról, hogy keserüséget vegyitse az örömbe, midőn talán többé kevésbbé burkoltan, de mindég eléggé érthetőn értésére adja, hogy sikereit a véletlen müvének tartja, azoknak jelentőséget nem tulajdonit; hogy nagysága csak képzelt, mely nyom nélkül fog letünni oda, a honnan jött, a semmiségbe. Csak a kötelességteljesités folytán elért eredmény az, mely kibékitőleg hat minden irányban, mert egyedül a korlátoltság nem képes felfogni, de még az ellenség is tiszteletben tartja. Az ember általa mintegy megtisztulva minden földi salaktól, felemelkedik a magasba, közelébe az örökkévalóságnak, a kinek különös kegyelméből ezuttal nem egyes halandók, hanem a nemzet millió részesültek azon tiszta örömben, melynek Ő egyedüli kutforrása.

A magyar nemzetet ezeréves kötelességteljesités tudata tölti be.

Azon nagy mozgalomban, melyet a Hunok inditottak meg és mely teljes öt századon át tartott, hogy véget vessen egy erkölcsileg elzüllött, önmagát tulélt civilizációnak, őseink az utolsó nép voltak, mely Európa keletén letelepedett Hunok inditották meg, magyarok fejezték be a mozgalmat.

És a hunok, kik mint fergeteg száguldtak keresztül a világon, nyom nélkül eltüntek, midőn nagy királyuk halálával az összekötő kapocs megszünt működni, mig a magyarok, e maroknyi nép, máig is itt laknak a földön, hova letelepedtek. Mert a hun csak rombolt és nyers erőre támaszkodott. A magyar alkotott, erkölcsi fensőségnek hódolt.

Bámulatos az a mély felfogása a dolgoknak, melyet első szent királyunk tanusitott, midőn átlátva, hogy e bár vitéz, de kis nemzet, mely nem támaszkodhatik rokon törzsekre, csak ugy tarthatja fenn magát az európai népek családjában, ha azok életfelfogásához alkalmazkodik, bevezette népét a római egyház kebelébe. Nem fordult hatalmas szomszédokhoz, nem kért koronát a császártól, szellemi fensőségnek hódolt, mely nem alázta meg büszke nemzetét.

Soha sem hálálhatja meg a magyar nemzet eléggé a római egyháznak azt a sok szolgálatot, a mit érte tett. A nyers erkölcsök e korában az egyház volt központja mindannak, ami az emberi természetre nézve magasztos lehet.

Az egyház ápolta a tudományt, terjesztette a müveltséget, védelmezte a gyengét, tartotta vissza a hatalmast. Isteni szelleme nem állott meg egyes országok határinál, minden korláton áttört, mindenhová behatolt, terjesztette a világosságot.

Egy nemzet királya sem gyakorol nagyobb jogokat az egyház körül, mint a magyar király, ki viszont olyan kiváló állást biztositott e hazában az egyház szolgáinak, minővel azok sehol a világon nem birnak. Az egyház az ő egyetemes szellemével bevezette a magyar nemzetet a civilizációba és a magyar nemzet méltónak mutatta magát a helyre a müvelt nemzetek között, midőn egy fél ezredéven át vérével védte a kereszténységet, a civilizációt.

Hazánk egész történetén mint aranyfonál huzódik végig az áldásos kölcsönhatás egyház és állam között, azok a legszebb lapjai a magyar történelemnek, melyek e két hatalom üdvös együttműködését irják le. Vajha a jövőben is fennállana köztük ez üdvös kötelék.

A történelmi fejlődés ugy hozta magával, hogy a tulajdonképeni magyar nemzeten kivül más nyelvü népek is lakják e hazát, részint olyanok, kiket bevándorló őseink már itt találtak, részint olyanok, kiket királyaink később telepitettek ide. Már Szent István nagy sulyt helyezett a külföldiek betelepitésére, erre látszanak mutatni azon sokszor félremagyarázott szavai, melyeket fiához intézett tanitásaiban találunk: „az egy nyelvü nemzet gyenge.“ Nem lehet e szavaknak más jelentősége, mint mély bölcselmi felfogása a dolgoknak, mely a nagy király minden tettét jellemzi, hogy minden fajnak, minden nemzetiségnek meg vannak a maga kiváló erényei, melyeket az élet mindennapi érintkezésében elsajátitani mindegyiknek előnyére válik.

Különösen előnyére fog ez válni a magyar nemzetnek, melynek erkölcseit, szokásait a nyugati nemzetekéhez alkalmazni törekedett. Meg is fért egymással békességben — századokon keresztül — a soknyelvü lakosság hazánk földjén, együtt ontotta vérét a barbár betörő elleni harcokban. Elnyomástól a magyar nemzet részéről soha nem kellett tartaniok. Nemzet, mely annyi vért ontott a szabadságért, mint a magyar, nem tekintheti feladatának más népek szabadságának megrontását. Rokonszenvvel kiséri minden nemzetiségnek fejlődését, törekvéseit, létfentartásának föltételei, melyek állami törvényeiben kifejezésre jutnak, az egyedüli korlátok, melyek e törekvéseknek határt szabnak.

Nincs messze a kor, melynek nemzedéke alig fogja megérteni, hogy volt az idő, midőn azért gyülölték, ölték egymást az emberek, mert más nyelven szólt a dal, mely mellett bölcsőjük ringott és különböző volt az ima, mely az égbe szállt. Magyar, német, szerb és román békében

fogja művelni földjét egymás mellett. Más kérdések fogják dominálni az emberek gondolkodását, más ellenség ellen kell harcra készülni. Küzdeni kell a betegség, a nyomor, a tudatlanság, a türelmetlenség, a bűn ellen. Ezek képezik azon ellenséget, mely egy nyelvet beszél, mely ellen a küzdelmet minden felekezet, minden nemzetiség kötelességévé teszi fiainak, kik e harcban ugyancsak egy nyelvet fognak megtanulni, s nem is fogják azt elfeledni soha — a szeretet nyelvét.

A török uralom megtörésekor kezdett megyénk lassankint ujólag kibontakozni a történelem homályából és fokról fokra azon jelentőségre emelkedni, mely őt megilleti. Nem volna teljes a mai nap ünnepélye, ha nem emlékeznénk meg kegyelettel a mi bácskai eleinkről, atyáinkról, ősapáinkról, kik előttünk e megye ügyeit intézték. Más idők voltak azok, nem volt vasut, távirda, telefon, sajtó még nem létezett, vagy csak gyermekkorát élte, az életviszonyok egyszerűbbek voltak — okok, melyek eredményezték, hogy működésük felől kevesebb nyom maradt fenn, mint az megérdemlette volna. Pedig ők férfiak voltak, kiknek szive lángolt a hazafiságtól, kik, hogy vallás és nemzetiség különbség nélkül összejöttek, talán éppen e helyen, hogy anyamegyéjük java felől tanácskozzanak, ki mondhatná meg ma, hogy hányan lelkesedtek eszményekért ,melyekről tudták, hogy megvalósításukat nem fogják elérni, hogy hány vonult vissza tört szivvel elkeseredve a sokszor reménytelen küzdelemben. Senki. De azt megmondhatjuk mi, leszármazóik, hogy bennünket istenfélelemben és hazaszeretetben neveltek és ébren tartották azt a közszellemet, melynek e megye közönsége kiváló politikai érettségét köszöni.

En a törpe epigon, leteszem a mai ünnepélyes alkalommal az elismerés és hála koronáját atyáink és mindazoknak emlékére, kik előttünk e megye ügyeinek előmozditásán működtek. Lebegjen béküléken szellemük felettünk az élet küzdelmeiben.

Körülbelül abban az időben, midőn hazánk első királyaink alatt konszolidálódott, egy vitéz harczos csapat a távol nyugaton egy ködös szigetcsoportot foglalt el és ott, egybeolvadva az idők folyamán a benszülöttekkel, birodalmat alapitott, mely — örök dicsőségére az emberi nemnek — máig fennáll és arányaiban mindent messze felülmul, mit a történelem felmutat.

Öt világrészben harcolnak és tanitanak ez ország fiai, hajói nemcsak kincseket szállitanak távol szigetekre, melyekről eddig tudomásunk sem volt, de magukkal viszik az anyaország szabad intézményeit is. Mig ember lesz e földön dicsőség fogja környékezni a brit nevét, ki szellemének erejével egész világrészeket alakitotta át és megváltoztatta az emberiség gondolkodását. Ha keressük az okokat, melyeknek e nemzet ezen soha eddig nem tapasztalt eredményeket köszöni, végelemzesben az istenfélelmet és a szabadságszeretetet fogjuk azoknak elismerni, a mely két tulajdonság a faj legsajátabb jellemvonása.

Az isteni gondviselés az ő kifürkészhetlen bölcseségében talán azért állitotta a magyar nemzetet a művelt világrész keleti kapujához, hogy mint ama hatalmassá vált nemzet a távol nyugaton, ugy mi, maroknyi nemzet, itt a keleten őrei legyünk és terjesztői ugyanazon eszméknek, melyek magukban hordják isteni eredetüket és melyek fajuknak is eminens tulajdonságát képezik.

Mi véges emberek nem tudhatjuk, mit rejt a jövő. Elbizakodottság volna tőlünk — és ez mindég távol állt a magyar fajtól — azt hinni, hogy világbirodalmat fogunk alkotni. De nem is ez a végczél.

Azonban jogosult a hit, hogy hazánk a második ezredévben egy szebb jövőnek néz elé. Sok századon, tán ezredéveken keresztül fog még virulni nemzetem, és ha *a Mindenható az ő végtelen bölcsességében egykoron azt fogja találni, hogy rendeltetését betöltötte, ha majd más népek — kiknek nevét sem ismerjük még — fognak lakni a Duna- Tisza rónáin,* — nemzetem még akkor is, örökké fog élni. A nemzetek halhatatlansága nem a fizikai élet folytonosságában áll. Azoknak az eszméknek fenmaradása, melyek az emberiség boldogitására alkalmasak, melyek jellemökkel legbensőbb összefüggésben vannak és a melyek terjesztésére a Gondviselés által épen ezért mintegy hivatvák, — ezen eszmék fennmaradása képezi az ő igazi halhatatlanságukat. Athén már régen nem létezett mint állam, midőn legyőzője, a hatalmas Róma meghódolt szellemének, és foszlányai sem léteztek a római birodalomnak, midőn jogrendszerével az egész világon örök emléket állitott magának.

Ha beláthatlan idők multán idegen nyelvet fognak is beszélni az Alföldön, bárki lakja e földet a magyar nemzet szellemének varázsa alól ki nem vonhatja magát. Nincs földi bilincsekhez kötve annak a nemzetnek az élete, mely évezredeken át teljesitette hivatását, imádta az Istent és szerette a szabadságot.

Méltóságos főispán ur! Tekintetes törvényhatósági bizottság! A gondviselés kegyelméből oly fejedelem uralkodása alatt lépünk a második ezredévbe, ki a monarchikus elvnek, melyhez a magyar mindig tántorithatlanul ragaszkodott, a szó legnemesebb értelmében, megtestesitője. Soha méltóbb homlokot nem diszitett Szent István koronája. Dicsőségesen uralkodó királyunk személyében nemcsak a legelső magyar embernek, de egyuttal hazánk legnagyobb élő emberének hódolunk. Tisztelettel inditványozom azért, intézzen a tekintetes törvényhatósági bizottság hódoló feliratot Ő felségéhez, melyben őt tántoríthatlan hűségéről és legmélyebb alattvalói hódolatáról biztositja.

Az inditványt a közgyülés egyhangulag elfogadta, a mire az alispán előadta, hogy számitva a bizottsági tagoknak ismert hazaszeretetére és a király iránt való hűségére, ő a hódoló feliratot már előre is elkészitette, s mivel most az inditványt a közgyülés elfogadta, kéri a főjegyzőt, hogy a hódoló felirat szövegét olvassa fel.

A felirat igy hangzik.

Császári és apostoli királyi Felség!

Imára kulcsolt kezekkel tekintünk a magyar állam ezer éves fennállásának ünnepén az emberiség sorsát intéző Mindenható felé.

Ajkunkon az áhitat hangja tuláradó érzéssel rebeg hálát és köszönetet.

Ezer éve, hogy dicső elődeink karddal foglalták el e drága hazát, ezer éve tartja fenn a magyar helyét az európai államok sorában dicsőségteljesen.

Köszönheti ezt a magyar nemzet Isten kegyelméből a magyar fajba öntött államalkotó és államfentartó tulajdonságokon és a kereszténység felvételén kivül a monarchikus államformának, melyet ezer évvel ez előtt elfogadott.

Rendületlenül ragaszkodik ehhez egy évezred óta.

Mert a magyar nemzetnek homlokán két kiapadhatlan mélységű szent érzelem fon glóriát: életét és vérét áldozza a királyért és a hazáért.

Érje jó vagy balsors e hazát az uj ezred évben, melynek küszöbén állunk, Felséged hű magyar népe örökerejű hazaszeretetével ott lesz mindenkor királya mellett, boldog lesz, ha királya boldog és szive vérével is meg fogja védeni a trónt, ha azt veszély fenyegeti.

Az ezred éves örömünnepen a magyar nemzet hálaadó szózatát a Mindenható után a császári és apostoli királyi Felségedhez intézi, mert hiszen Felséged, mint szt. István koronája dicső viselőjének személyéhez fűződik állami önállóságunk érvényre jutása s mert Felséged személyében összpontosul a magyar nemzet minden reménye, vágya, boldogsága.

Ez érzelmektől áthatva, örömkönnyektől telt szemekkel járul Felséged elé Bács-Bodrogh vármegye közönsége, mely soha se hagyja magát felülmúlatni a koronás király iránti tántorithatlan és odaadó hűségben, — és hálás köszönetet mond a Mindenhatónak, hogy császári és apostoli királyi Felségedben a dicső királyok legdicsőbbjét adta a Mindenható a magyar hazának, hálás köszönetet mond Felségednek a magyar nemzetbe vetett bizalmáért, a magyar nemzet iránt táplált atyai jóságáért, és hódolatteljes tisztelettel kéri Felségedet, fogadja kegyesen Bács-Bodrogh vármegye közönségének a honalapitás ezer éves ünnepén ezen alattvalói hűségtől, hódolattól és ragaszkodástól áthatott szózatát.

Kik is a legmélyebb jobbágyi hódolattal öröklünk császári és apostoli királyi Felségednek.

Zomborban, 1896 évi május hava 12-ik napján tartott közgyülésünkből.

Bács-Bodrogh vármegye közönsége nevében: Karácson Gyula s. k. alispán.

A közgyülés a felirat szövegét éljenzések közt magáévá tette.

Ennek végeztével Vojnits István főispán felszólitotta az alispánt, hogy a megyének a millennium megörökitesére szolgáló intézményének javaslatát terjeszsze elő.

Az intézmény a *megyei árva* és *szeretetház* lesz, a melyre vonatkozólag Karácson Gyula hosszabban fejtegetett és indokolt inditványa egyhangulag elfogadtatott, ugyszintén *Bezerédy István* bizottsági tagnak ezután tett amaz inditványa is, hogy a mai diszközgyülésen tartott beszédek jegyzőkönyvileg örökitessenek meg.

Erre felolvasták Zombor sz. kir. város átiratát, melylyel a megye közönségét a ma tartandó városi diszközgyülésre meghivja. A közgyüles elhatározta, hogy a meghivásnak eleget tesz, mire az elnöklő főispán néhány meleg szó kiséretében Ő felsége éltetésével a diszközgyülést bezárja.

A városnál.

Impozáns látvány volt, a midőn a megyei diszközgyülés előkelősége — nagyrészt diszmagyarban — a városházára ment. Ha nem hangzanék kissé különösnek, azt mondanók, hogy gyalog bandériumot képeztek. Mert egy két frakkos úrtól eltekintve, egész banderiális volt az egész csapat; épen csakhogy lóra kellett volna őket ültetni és oly bandérium lett volna belőlök, hogy olyanba már rég nem gyönyörködhettünk.

A város diszközgyülését *Vojnits István* főispán az ünnep jelentőségét méltató néhány hazafias szóval nyitotta meg.

Az alkalmi beszédet *Schlagetter Gyula* polgármester mondta. Beszédje, melylyel Piukovichéval egyetemben

lapunk mai vezércikke foglalkozik, így hangzik :

Méltóságos főispán ur !

Tekintetes törvényhatósági bizottság !

A gondviselés kegyelméből, mely országunkat egy ezredéven át fentartotta, minket is megillet egy sugár ; Zombor szab. kir. város közönsége is részt kér az általános, lélekemelő, hazafias örömből, mi is jogunk és kötelességünk meleg érzetével ünnepelni akarunk ; hisz a mai napon a hazafias érzés — széles e hazában — egyaránt visszhangzik szegény és gazdag szivében ; és ha méltónak találjuk, hogy minden évnek végnapját és az ujnak kezdetét meg- ününnepeljük, ugy bizonyára százszor méltóbb ünnepelni egy ezredév határán, mely egymagába áll mint egy óriás határkő a mult és jövő időknek mesgyéjén ; ugyanazért most egy ezredév határán és egy másik ezredév küszöbén, habár érzem elégtelenségemet, hogy a tekintetes törvényhatóság szónoka legyek, megis örömmel szólok, mert van a mi bátorit és ez azon meggyőződés, hogy oly dologról kell szólanom, melyet e teremben mindenki ismer és melyet minden polgára e városnak, a hazának, egyformán érez.

A magyarnak mindig egyik legszebb erénye volt a nemzetiségéhez való forró ragaszkodás. Ezt ellenségeink is elismerni kénytelenek. Ez érzületet azon folytonos és elkeseredett támadások, melyeknek a nemzet annyiszor és oly hosszu időkön át kitéve volt, csak annál szivósabbá, annál bensőbbé tették ; s ha tekintjük a küzdelmeket, az áldozatokat, melyekkel nemzetiségünk fentartatott, csak természetesnek kell találnunk, hogy a magyar nemzetiségéhez, mint multja dicsőségéhez, annál önfeláldozóbb szeretettel ragaszkodott. Ezen tulajdonsága biztositotta fenmaradását a multban ; és ugyancsak a nemzetiségéhez való ragaszkodás fogja megtartani a jövő ezredévben is a magyar nemzetet, mert visszatekintve multjára, abból mindenkor uj erőt fog meriteni a léte fentartásáért való küzdelemhez.

Az elmult ezredév egy hosszu küzködés volt és a jelennek nagyszerű eredményei csak nagy fáradságok és fájdalmas nélkülözések árán szereztettek meg.

A történelem elmondja az igazat ; elmondja a multnak tanulságos, de szomoru részleteit is ; lapjait olvasva öröm és bu váltakozik minden hazafi keblében.

És a történelem fel fogja jegyezni a mai ünnepnapot is, és erről szóló lapjai mindazoknak kik szeretik e hazát, vagy azoknak, kik magyarnak érzik magukat valamint azoknak, kik nem magyar ajkuak bár, de e hazának egyforma hivséggel ragaszkodó gyermekei, csak buzditásul, csak tanulságul fognak szolgálni, hogy népek, melyeket a mult emléke, a jövő reménye és a jelen szüksége egybefonnak, — egymástól el nem szakadhatnak, egymás ellenségei nem lehetnek, hogy sorsuk egy a közös haza sorsával, s hogy a nagy világon e kivül nincsen számukra hely.

És ha valamely nemzet tiszteletben tartva nagy férfiait, kik a közjót, a nemzet javát tűzve ki tevékenységük céljául, fáradalmaikkal érdemeket szereztek, azon napot, melyet emléküknek szentel, ünnepnek tekinti : ugy bizonnyára még inkább van okunk ünnepelni ma, midőn egy ezredév története záródik, mely idő alatt annyi a nemzet háláját, az utódok benső elismerését kiérdemelt férfiak története emlékét is üljük.

Történetünk kimagasló alakjairól illő, hogy ez alkalommal megemlékezzünk; róluk, kiket mindenkor a hit, a tudás, a bizalom a nemzet hűségéhez és józanságához, a nemzet iránti áldozatkész tevékenység jellemzett, kiknek egyénisége a nemzettel mintegy összeforrt, ugyanazonos.

Szilárd hit és józan belátás vezérelte szt. István első királyunkat, midőn hazánkat a keresztény államok sorába iktatta, szervezte, biztositva ekként a nemzet fennmaradását.

A buzgó hit és nemzet iránti nagy szeretet élt szt. László szivében, midőn törvényekkel biztositá népét és hazáját ; és csak népe iránti szeretet vezette kardját a kunok ellen, kiket e haza hűséges fiaivá tett.

Hit és biazalom a nemzet hűségében, józanságában, életrevalóságában, fogékonyságában, volt Könyves Kálmán intézkedéseinek alapja, midőn a multból, a sziv és világ műveiből okulva, vizsgálódva, tudást és felvilágosultságot terjesztett.

Hit és bizalom az isteni gondviselésben, önmagában és az ősi erényben világitja meg IV. Béla tevékeny munkás életét, midőn a tatároktól elpusztitott országot ujra alkotta.

A nemzet képességeinek, erényeinek ismerete és azokba vetett hit és bizalom emelte magasra Nagy Lajost, ki a magyar birodalom határait még nem ismert nagyságra kiterjesztette.

Eltünt ugyan a nagyság, de Magyarország és a magyar nemzet megmaradt !

A harcban bátor, munkában fáradhatlan volt Mátyás király, kinek nagy, széles müveltsége a hazára, nemzetre fényt árasztott, s kiről a nemzeti büszkeség érzetével emlékezik minden magyar.

Azután jött a mohácsi vész ; nehéz idők; de a nemzet szivóssága mind ennek még nyomait is eltünteté, mert nem hagyott el minket az örökké munkaló igazságos Isten !

A következő korszakban egy nyájas, jóságos, fenséges fejedelmi alak tűnik föl, kiről Zombor szab. kir. város közönsége mindenkor a hódolatteljes hálaérzetével kell hogy különösen is megemlékezzék, ez Mária Terézia királyunk, kinek uralkodása alatt az ország a belső béke áldásait addig még nem ismert hosszu ideig élvezte s kinek városunk iránti kegyelmes királyi jóakaratát szabadalomlevelünk tanusitja, melylyel városunk a szab. kir. városok sorába emeltetett.

De jött a nemzeti ébredés kora és reá 1848. Ezen korszakbeli napjaink emléke évenként visszatérőleg ünnepeltetik a hazában.

Kiemelkedik azonban közülök gróf Széchenyi István a nagy reformator és vele Kossuth Lajos a népszabadság fölkent apostola és ünnepelt bajnoka, kiknek hazafiságtól lángoló, céltudatos erélye és önfeláldozó munkássága teremtette meg valójában a mai magyar nemzetet ; mert hisz addig a nemzet csupán a kiváltságosokból állott, középosztály alig, a nép pedig egyáltalán nem létezett, mert az alkotmányon kivül álló nép egy talpalattnyit sem mondhatott magáénak a haza földjéből, az nem volt az övé, nem is volt hát miért ragaszkodnia hozzá ; Széchenyi és Kossuth munkája volt, hogy a nép is befogadtatott az alkotmány sáncai annak védelmezői közé.

Ezen korszak lezajlása után lépett előtérbe Deák Ferenc ; előrelátó, bölcs, mérséklő szellem, kristály tisztaságu önzetlen hazafi jellem.

Róla mondja Baja város koszorus költője :

„Oh ritka nagyság szemközt veled,
Az érték fogalma is elveszett ;
— — — — — — —
— — — — — — —
Királya is, — nézzétek a nagyot,
Neki csak kézszoritást adhatott.

A tulzás is, mindent megdobál,
Ez egygyel szemben tétovza áll,
Ugy nézi a szeplőtlen alakot . . .“

Ő volt, ki a nemzet és király között a félreértést megszünteté, őket kibékité. Ő, ki a mai virágzó alkotmányt és vele Magyarország mai felvirágzásának alapját megalkotta és nagy rész illeti őt abban, hogy ez ezredéves ünnepen mindenik, ki csak él a négyes folyó és hármas bérc övezte honban, felemelt homlokkal és feldobogó szivvel, joggal hirdetheti, hogy e világon Magyarországnak a legalkotmányosabb, a leg jobb királya !

Ezen ország lakóit mindenkor jellemezte a hagyományos hüség királyához ezen érzület, most hazánknak nagy ünnepén ha lehet még fokozottabb, még erősebb vonásokban nyilvánul az ország lakosságának minden rétegeiben.

Ezen jobbágyi ragaszkodás és alattvalói hűség jóságos koronás királyunk, első Ferencz József iránt heviti kétségkivül Zombor szab. kir. város közönségének kebelét is és bizonyára a tisztelt közgyűlésnek is óhaja, hogy hódolatunkat, törhetlen hűségünket a mai ünnep alkalmából szeretett királyunk irányában kifejezésre juttassuk és azt felirat alakjában a legmagasabb trón zsámolyára helyezzük !

Éljen a király !

Eljen a haza !

A szónoki hévvel előadott beszéd után *dr. Drakulits Pál* városunk orszgy. képviselője szép szavakban azt az inditványt terjesztette elő, hogy a díszközgyűlés beszédeit jegyzőkönyvbe foglalják. Az inditványt egyhangulag elfogadták.

Miután a főispán a jegyzőkönyv hitelesitésének idejéül május 15-ét tűzte ki, a jegyzőkönyv hitelesítésével pedig dr. Drakulits Pál, Fejér Gyula, Koczkár Zsigmond és Széchényi Tamás törvényhatósági bizottsági tagokat bízta meg, a díszgyűlés véget ért.

A díszebéd.

A díszközgyülésekről egyenesen vig áldomásra sietett az ünneplő közönség. A „Vadászkürt“ nagytermében tavaszi virágillatot árasztó bokrétákkal felékesitett és izlésesen felteritett asztalok vártak az érkezőkre. Ugy kétszázan jöttek össze. Pont fél egykor kezdődött az ebéd. Diszmagyarban jelentek meg : Vojnics István dr., a főispán, Piukovics József, Schlagetter Gyula, Siskovics Tamás, Bezerédy István, Karácson Gyula, az alispán, Hegedűs, bajai polgármester, Gertinger Pál, Halm Ervin, Sándor Béla, Scultéty Ferencz, hódsághi ügyvéd, Boromissza, zentai polgármester, Berecz Károly, Kockár Zsigmond, Vaály Emil, kula ügyvéd, Széchényi Tamás, Drakulics Pal, Ungár Lajos, Molnár Károly, megyei főügyész. Az ünneplők többi része frakkot öltött magára. A pecsenyénél Vojnits István, főispán a királyra, királynéra és a királyi családra, Drakulics Pál, Zombor város képviselője pedig a hazára emelte poharát. Drakulics Pál tósztjában Apponyi Albertnek, Jászberény városának millenniumi ünnepélyén mondott következő szavaiból indult ki : „Magyar embernek a magyar emberhez közeledni kell. Magyarnak magyart pusztitani nem szabad, mert összetartva elég erősek vagyunk legyőzni a bajokat, És magyar ember alatt a hazanak minden polgára èrtendő.“ Általános és lelkes éljenzés kisérte minden mondatát. Több felköszöntés nem volt. Mikosy kifogástalan ételei és italai, meg Herczenberger Sándor régi magyar nótái csakhamar fesztelen mulatozássá változtatták át a hazafias ünnepség méltóságos komolyságát.

A lefolyt ezer esztendő dicsőségével és a második ezer esztendő reményeivel voltak eltelve a magyar szivek. Büszke csodálattal eltelt lelkünk nem egyszer szorult össze a meghatottságtól a nap folyamán. Hiszen történelmünk minden lapja telve van a bátorság, az emberszeretet, a férfias jellem, a hazáért való lelkesedés mindmegannyi csodáival. Megdöbbenéssel tekintünk annyi bün, annyi gonosz iadulat és alig elhantolt nyomoruság néma keresztfáira. Igazán az örömöknek, a dicsőségnek, a nagyságnak a napjai felettünk nagyon gyorsan repültek el. Ezer esztendő nagyon rövid idő annyi szenvedésnek és bánatnak, mint amennyit reánk mért a sors keze. Cigány metlett, elbúsulva százszorosan érezhettük ezt.

Képviselve volt ezen banketten Bács-Bodrogh-vármegye és Zombor valamennyi neves családja, minden hivatala, minden hatósága. Még este nyolczkor is tartott a sirva-vigadozás.

A kivilágitás.

Az ember önkéntelenül keresi a már banálissá vált szóképeket, midőn a város impozáns kivilágitásáról óhajt irni ; az éj

sötét egében fénylő csillagok miriádjainak, vagy a homály tengerén rengedező megannyi árbocztüznek szeretné minduntalan nevezni, ha a jó izlése nem tartaná vissza.

Hangzottak is egyre a büszkelkedő szavak az emberárban, mely a kivilágitás estéjén az utczákon fel s alá hullámozva a kivilágitásban gyönyörködött; a kivilágitás fénye, várakozáson felül való v lt, nem a frázisos, hanem az igazi értelmében véve a szót.

A főutca minden egyes ablaka ki volt világitva, a többi utcákban pedig csak hébe-korba feketéllett egy-két ki nem világitott ablak.

A megye erkélyén körüskörül apróbb lángok égtek; fölötte pedig a magyar czimer alakját alkották az égő gyertyalángok. A városházán, ugyszintén az olvasókör előtt is a magyar czimer diszlett. A pénzügyigazgatóság gula alaku kivilágitást készitett ez alkalomra. A felső kereskedelmi iskola kapuja felett az angyaloktól körülvett magyar czimer volt alatta az intézet uj jelszavával: *„Tiszteld a multat, munkálj a jelennek és bizz a jövőben.“* A gymnasium falán ez a mondat diszlett. *Semmit magunkért, mindent a honért.“* A zárda ablakában a magyar czimer kivilágitott rajza volt. A honvédkaszárnya fő ablaka is föl volt diszitve a magyar cimerrel, a király és a királyné arcképével. Több ablakban lampionok égtek.

A gymnasium előtt a tanulók egy nagyobb csapatja verődött össze s hosszabb ideig felváltva a *Szózatot* és a *Hymnuszt* énekelték. A felső kereskedelmi iskolások követték a szép példát.

Azután a tüzoltók fáklyászenéje vonult nagy kisérettel végig az utcákon.

A hálaadó isteni tiszteletek.

A róm. kath. templomban f. hó 10-én tartották a hálaadó isteni tiszteletet. Az istentiszteleten jelen voltak a megye és a város notabilitásai, képviselve volt a megye, a város, a pénzügyigazgatóság s a város valamennyi testülete és intézete.

A mise énekrészeit a kaszinó egyleti dalárda a Tóth Kálmán-kör zenekarának kisérete mellett énekelte. Dr. Pataj Sándorné Silcher „Ave Mariáját“ énekelte el, Dalmay Pálné és Kelő Mór pedig a „Gloriosus Deus“ duettet. Azután Fejér Gyula apátplébános hosszabb ünnepi beszédet mondott, kiemelve, hogy Magyarország ezeréves fennállását sokban a keresztény czivilizáczió felvételének köszönheti.

*

A gör. kel. templomban a mise alatt, melyen Kupuszárevits Lyubomir celebrált, felolvasták Opacsics Germán bácsi püspök magyar szellemű körlevelét. (A körlevél lapunk más helyén olvasható). A hálaadó istentiszteletén egyuttal a felső keresk. iskola uj zászlaját is felszentelték.

*

Az izr. templomban a Szózat és a Himnuszt a kaszinóegyleti dalárda énekelte; Rosenthal Jakab kántor pedig érczes hangon zsoltárokat énekelt. Dr. Fischer Mihály főrabbi a következő szép alkalmi beszédet mondta:

Un'átim al ádmátám való jinatsu ód meál ádmatam áser natati láhem ámár ádomai elohechá. (Amos IX. 15.) Befészkelem földjükbe olykép, hogy soha el nem mozdittatnak hazájukból, melyet nekik ajándékoztam, igy szól Urad Istened!

Ájtatos gyülekezet! Isten megkülömböztetett bennünket többi teremtéseitől azáltal, hogy beszélő képességgel ruházott fel és hogy a beszéd által gondolatainkat szavakba tudjuk ölteni. A világ urának ezen kiváló kegyéből mivelődési ösztönünk oda juttatott, hogy oly fogalmak számára is talált a nyelv kifejezést, melyek felfogó tehetségünk határvonalán tulfekszenek. A többek között ilyen egy fogalom, melyet érzékszerveinkkel meg nem közelithetünk, az idő. Születünk, élünk, működünk az időben és az idővel és még sem birja eszünk az ő fogyatkozásával az idő egészét átölelni. Lépjen elő az a halandó, nevezze meg magát az a porszülött, ki megmondója annak, hol keletkezett az idő és hol leend annak vége.

Valamint nem találkozott még földfi, a ki megszámlálta az ég csillagait, a sivatag porszemeit és a tenger vízcseppeit, ugy lehetetlen a mult, jelen és a jövő perczeit megolvasni. Látjuk futni az idők hullámait megszokott medrükben, halljuk röptüknek zugásait, de nem vagyunk képesek rohamukat megfékezni, gyorsaságukat meglassitani, és azért hasztalan fáradozás utánuk sietni, hogy megtudhassuk eredetüket vagy végüket.

Ha elgondoljuk, milyen parányi, milyen elenyésző egy emberöltő az örökkévalóságban vagy csak ezer év lánczolatában szólhatunk a Szt. Irással: vánhi beénénu káchagavim (Num. XIV. 33) olyanok vagyunk szemeinkben, mint az apró szöcskék. A mit tehetünk, csak annyiból áll, hogy megerőltetve figyelő képességünket szemügyre veszszük az idő tajtekzó habjait egy általunk kijelölt darab uton. S ezt nagyon bölcsen rendezte a teremtő igy. Mert azáltal, hogy a muló időnek csak egy bizonyos darabját mondhatjuk magunkénak, használjuk és kimeritjük azt.

A muló idő ilyen egy részével még pedig legendaszerű részével foglalkozik jelenleg a magyar közvélemény.

Ezer éve annak, hogy az Ural mögött visszamaradt fajrokonok a szétbomlott hunbirodalom dicsőségét és fényét fájlalva, ide jöttek őseik birtokait visszahóditani. Ezer éve annak, hogy ez okból a magyarok Skithiából nagy tömegekben feltörtek és letelepedési helyt keresve-e tejjel és mézzel bővelkedő földet felfedezték. Ezer éve annak, hogy az ősmagyarok a Kárpátok magas bérczein szerencsésen átkeltek és nekünk e szép hazát szerezték. Ezer éve annak, hogy a honfoglaló Árpád mint egy második Jozsue tüzes csapatai élén lelkesülten felkiáltott: győzelem napja, állj meg, ne szállj alá és világits a parancsaimat bizalomteljesen követő törzseknek, mig kitüzött czélomat elértem.

Ennek a páratlan történeti eseménynek, ennek a népek életében gulaként kimagasló momentumnak megünneplésére rendeznek ma az ország minden vallásu templomaiban és tartunk mi is hálaadó istentiszteletet. Mert eltekintve attól, hogy tudományosan beigazolt tény, hogy zsidók lakták a régi Pannoniát már Augusztus és Tiberius napjaiban és hogy tehát a honszerző magyarok itt zsidókat is találtak, — a sok évszázadok viszontagságai, melyekből a máshitüekkel egyaránt vettük ki részünket, valóságos szent földdé avatták nekünk ezt a videket, melynek apáink is számtalanszor megesküdtek: kóh jáászeh adonáj li vechóh joszif ki hámáveth jafrid béni uvénéch (Ruth. I. 17.) ugy tegyen az ur velem most és ezentul, hogy csak az utolsó lehelet oldjon köteléket köztem és közted. Jeleül pedig annak, hogy hálánk, melyet mondunk, nemcsak hevülékeny természetünk pillanatnyi fellobbanása, egyszersmind elmélkedni akarunk a fölött, hogy ez az ünnep mit tartalmaz, mire kötelez bennünket és mit vár tőlünk.

I.

Ha ezen ünnep tartalmát keressük, — akkor vegyük elő a magyarok történetét, lapozzunk benne éber figyelemmel és találni fogjuk, hogy a magyar vitézség egyik hatható rúgója a vallásosság volt. Seál adichá vejágedchá zekenechá vejomru lach (Deut. XXXII. 7) Kérdezzük a nemzet évkönyveinek szerepet vivő alakjait, a halhatatlanakká vált bajnokokat, ők el fogják nekünk beszélni, hogy sok esetben lelketlen ámitók, szivtelen izgatók a tönk szélére vitték e drága, véráldozatok árán nehezen szerzett hazát, és hogy a végveszély elháritására az elődök nemcsak lándzsával meg paizszsal állottak csatarendbe, hanem ki is vitték a küzdtérre birodalmukat az Úrba. Mint pogányok jöttek az ősök ide és mint olyanok kétség kivül elvesztek, elpusztultak volna, mint Európa többi pogány népei, ha jobb belátásuk nem vezeti vala őket a hit védszárnyai alá.

Századunk egyik jeles történetirója azt mondja, hogy ha ő a hit igazait kezeibe vehetné, széthintené azokat hazája földjén, mert erősebbnek tart egy hivő kis nemzetet, mint egy nagyot, gazdagot- és hatalmast, mely hitetlen. Ezen tétel igazolására utalunk a magyarok történetére Tanulmányozzuk például a tatárjárást, a kurucz háborut, a mohácsi vészt, a törökök garázdálkodásait. Mindegyik képes vala egymagában az ország fenállását alapjában megingatni, megrenditeni. S mit észlelünk? Azt, hogy a hit a balsors sötét éjjelén mint a vigasz tűzoszlopa vezeté a nemzetet a megpróbáltatások háborgó tengerén keresztül, mig szerencsésen elért ezredéves letének révpartjára.

Mint minden vallásnak van szent könyve, melyet a hivő kegyelettel tartozik őrizni, ugy van minden népnek nemzeti krónikája, melyet minden honfinak szentnek kell tekinteni. A magyarok története is ilyen szent könyv. Háfách bah váháfách báh decholá bah ubáh techezi vésziv ubléh bah umináh lá tazua seén lách middáh tobá hémenach (Tract. Abót V. 22.) Forgasd azt ujból meg ujból, mert minden fejezetében, minden szakaszában találni fogod lángbetűkkel feljegyezve a hit üdvös voltát; őszülj meg, vénülj meg olvasásában, tanulmányozásában; ne ejtsd el, mert nincsen számodra hasznosabb munka. Ezt bölcseink nemcsak a toráról hirdették, hanem azon nép nemzeti szt. könyvéről, mely apai oltalomba fogadott bennünket. Nincsen néptörzs a föld kerekségén, mely a zsidóval minden idegenből eredő gyülöletes áramlat daczára oly lovagiasan bánt el, mint a magyar. Igaz, hogy ezen jóindulatának oka az, hogy valamikor ő is idegen volt ezen országban és azért ivadékról ivadékra hagyta a parancsot: vaáhabtem et hager (Deut. X. 19.) szeressétek az idegent, ki gérim hejitem (ibidem) mert egykoron ti is idegenek valátok, — de ez nem ment fel bennünket azon kötelezettség alól, hogy midőn ma együtt ünnepeljük magyar testvéreinkkel az ezer év előtti honszerzést és honalapitást, hálát ne adjunk az Úrnak, hogy ezt a ritka ünnepélyt elérhettük. Hogy pedig hálánk nem amolyan üres szívömlengés, egyben fogadalmat teszünk, hogy lelkünket és szivünket, elménket és érzelmeinket hajtjuk a prófét igéje felé: ló bechájil veló bekoach ki imberuchi ámár ádonaj cebáoth (Zach. IV. 6.) nem a hatalomba helyezzük a második évezred küszöbén reményünket és bizodalmunkat, hanem az Úr szellemébe, a hitbe, a vallásba. S ennek kapcsán nemcsak a kinyilatkoztatott tanból akarunk vallás-erkölcsileg erősbülni, hanem második Szt. Irásunkból, drága hazánk történetéből is. Ugyanazon hévvel, ugyanazon lelkesedéssel, ugyanazon kegyelettel, melylyel kutatjuk és tanitjuk saját multunkat, fogjuk tanulmányozni és oktatni a magyarok dicső történetét. Mert látjuk ott mint arat a vallás fényesnél fényesebb diadalokat és mert érezzük olvasásában a költő szavának igaz voltát:

Mely nemzetnek nincs hite
Éljen bár nincs élete! (Kisfaludi.)

II.

De nemcsak hitre tanit a magyar történelem, hanem hazaszeretetre is. A történelem mutatja, hogy a Don és Kaspium mellől ide került ösök, mihelyt e földet megösmerték és megkedvelték, meghóditották és elfoglalták, — páratlan szeretettel csüngtek uj hazájukon. Ezen szeretetüknek mindig akkor adtak világraszóló tanubizonyságot, ha idegen hatalom, idegen szellemet törekedett meghonositani, ha hitetlenek vallástalanságot terjesztettek, ha irigy szomszédok a belvillongást szitották, ha pártütők a békét megrontották, ha árulók fosztogatták, ha haszonlesők megtévesztették, ha könnyelmüek sértették a nemzet jogait, törvényeit, alkotmányát, szokásait, nyelvét. Igazi hazaszeretet ugyanis nem

csak azt jelenti, hogy szeressük azt a darab földet, melyen születtünk és melyen nevelkedtünk, melynek ételét, italát, melynek levegőjet elveztük. Mert az ilyen hazaszeretet inkább önszeretet; ott kezdődik, hol az ész jólete kecsegtet és ott végződik, hol megszünik az önérdek. Az igazi hazaszeretet sohasem téveszti szem elől az egyesek boldogulását, de azt csak eszköznek tekinti, mely nélkül a közjót elérni nem lehet. Ha az ősmagyarok az önzés erkölcsrontó talajába ültettek volna a honalapitás és honvédelem diszfaját, biztosra vehető, hogy nemékeskedne ma hatalmas lombozata ezeréves koronával, hogy nem duzzadna ma tizévszázados kérge életfris rügyektől, hogy az évek ezerében szétágazott gyökerének rostjai nem hajtanának ma megifjodott erővel.

A történelem tanuskodik, hogy e földnek mindenkorbeli urai nem azért környezték rajongó szeretettel, mert dusásan fizette fáradozásukat, hiszen elégszer szenvedett az ország inségben és hiányban, hanem mert azon szent igérettel vették örökbe, hogy azt bármikép elidegeniteni a legrutabb bűn legyen. Ezen bűntől, ezen vétektől e honnak fiai csakugyan mindig távol maradtak, mindig őrizkedtek.

Ha a hazaszeretet elvont fogalmat az ősök nem tudták minden szivbe belecsepegtetni, ugy a hazaszeretetet fogalmát elemeire bontották és szabadságot, testvériséget és egyenlőséget hirdettek. Ezek aztán már oly eszmék valának, melyekért az egyenes, jóságos, romlatlan magyar jellem feltetlenül lelkesült és buzdult. És ha a hazaszeretet ezen vegyelemzésehez még a vallásosságot hozzáteszünk, nem csodálkozhatunk, hogy a mult idők lapjain a hazaszeretet oly számos bámulatot gerjesztő példáira akadunk, hogy annyi nyugalmat, örömöt, vagyont és életet tudtak készségesen a haza oltárára letenni.

Jákobot az Úr angyala Izrael néven szólitja, mert-ugymond- ki szaritah im elóhih véim amásim vátuchál (Gen. VIII. 8.) viaskodtál az elfogultsag dämonjával és az emberi roszakaratta! és győztél. Mely eseményből Izrael fiaira különösen a régmult időben az a hivatás hárult, hogy a vallásosság, szabadság, testvériség és egyenlőség előharczosai és martirjai legyenek. Érthető tehát, hogy a honi zsidók már ősmagyar testvereikkel a hazaszeretet szentélyében rokonérzelműknél fogva öleikeztek és örök hűséget esküdtek és örök szövetséget kötöttek. Mely hűségnek és szövetségnek legszebb szüleménye az a toleránczia, mely Magyarországot a vallástűrelem valóságos edeneve tette.

Ámde az Édenkert topografiajánál a Szt. Iras hangsulyozza vajanichehn began éden leavdah ulsamrah (Gen. II. 15.) hogy az Úr első emberpárt nem azért helyezte oda, hogy tetlenül élvezze gyönyöreit, hanem hogy azt mivelje és gondozza. Mi is miveini akarjuk a második évezredben is ezen négy folyamtól szegzett földiparadicsomunkat azáltal, hogy hazaszeretetünk melegével növését és felvirágzását gyarapitjuk. A fölötte tanulságos nemzeti történelem mint második Szt. Irásunk inditson bennünket arra, hogy békében és háboruban, biztonságban és veszélyben hazaszeretetünk meltó legyen azokhoz, kik ezen erényükkel halhatatlanakká tették magukat és serkentsen bennünket ernyedetlen tevékenységre a haza javára.

Mert neked élni kell oh hon!
S örökre mint tavasz virulni. (Petőfi)

III.

Azonban az ezredévnek legmegkapóbb, legelragadóbb, legmeginditóbb momentumai ott nyilvánulnak, hol a hagyomány arról ad hirt, mint forrt össze a nemzet mindenkoron uralkodójával jóban és roszban, örömben és búban, reményben és csalódásban. A magyarnak királyhoz való ragaszkodása jellemvonása lett, mely sohasem hagyta cserbe. Ott tündökölt mindig, mint a legragyogóbb disze, mint a korona legdrágább ékköve. Az ezer éves magyar történelem igazolja, mit az énekek énekese imigyen fejez ki: majim rábim ló juchln lechabot et hááváh unhároth ló jistefuhá (Cant. VIII. 7.) az elemek bármilyen árja, a csapások bármilyen tódulása nem vala soha képes a nemzetnek a felkent személy iránti szeretete üzét eloltani, elfojtani.

Az ősök megmutatták, hogy ők vérüket és vagyonukat tudták áldozni a trónuson székelő fejedelemért. Mi is készek vagyunk szükség esetén a magasztos példát követni. Csakhogy nemzedékünk boldog, hogy fenkölt szellemű uralkodónk nem a kard zörrenését, hanem a pálmaág susogását hallatja, hogy bölcsesége élete vegczéljául tűzte ki a próféta jóslata valósitását, mely következőképp hangzik: vechitszu chárvotéhem leitim vachanitotéhem lemazmérót lo jiszu goj el goj cherev velo jilmedun ód milichómáh vejasvu is tachat gafnó vetachat teenátó veén machariá. (Mich. IV. 3 és 4. Csoroszlyákká változtatják majd kardjaikat és sarlókká dárdáikat; nép nem emel nép ellen kardot és nem tanulnak többe hadi gyakorlást; kiki békében fog lakozni szőlőtője és fügefája alatt és háboritó nem lészen.

Nekünk tehát kötelességünk, ha ezen mai napot, melyért késő utódok bennünket irigyelni fognak, a traditióhoz méltóan megünnepelni akarjuk, hogy hálaimánkba, melyet ma égfelé emelünk, szeretett királyunk éretti jámbor fohászunkat befoglaljuk.

Jeléül annak, hogy az ő személyét a hazával azonositjuk; jeléül annak, hogy osztjuk e felfogást, a ki neki nem hódol, az ellensége hazájának; jeléül annak, hogy mi is bevestük szivünk táblária II. Rákóczy jelszavát: Istenért, hazáért és királyért; jeléül annak, hogy érdemeseknek akarunk találtatni Amos próféta izenetére: untatim al admatam velo jinatsu ád meál admatam áser natati lahem amar adonaj elahichá, befészkelem földjükbe olykép, hogy soha el nem mozdittatnak hazájukból, melyet nekik ajándékoztam, igy szól Urad Istened! Amen.

Ima.

Mindenható Istenünk, világ ura! Ki megfoghatlan örökkévalóságodat a határtalan idő által engeded sejtenünk, érezve csekélységünket és bámulva a te vegtelen nagyságodat állunk ezen órában előtted. Halottuk a zsoltárköltőtől, hogy dicsőitesedben emlegeti, mikép ezer év olyrohamosan multik előtted, mint a tegnap (Psal. XC. 4.) és mi azt utána rebegtük csupán a hitben, hogy a mit ő mond felőled, mind igaz. Ebben az imádásodnak szentelt órában azonban nemcsak hiszünk, hanem tudjuk, nemcsak sejtjük, hanem látjuk, hogy te évezredeken biztosabban, könyebben lépsz át, mint mi halandók órákon vagy csak másodperczeken.

Ezer éve annak, hogy az ősmagyarok a Te segedelmedből és az ő vitézségükkel földrészünknek ezt a Kanaánját elfoglalták és drága hazánkat megalapitották. Szeretjük ezt a darab földet úgy, mint fia édes anyját szereti és azért égünk a vágytól azt az ezer évet, melyet elődeinkkel együtt itt eltöltöttünk ma ugy átkarolni, ugy kebünkhez szoritani, mint a háladatos gyermek, ha gyöngeden anyja testéhez simul.

De hiába! Most vesszük észre, hogy az idő röptében miattunk még másodperczre sem állapodik meg és hogy Te egyedül vagy, ki évezredről ugy szólasz mint a tegnapról.

Azért fohászkodva borulunk le előtted és kérjük:

áld meg a magyar honalapitás évezredes fordulóját, hogy egy második évezredet is oly dicsteljesen tudjunk befutni, mint ez elsőt;

áld meg azok emlékét, kik a hosszu múltban a haza boldogitásán önzetlenül fáradoztak és azért vezercsillagaink valának a megpróbáltatások borus éjjelein;

áld meg erővel és kitartással, buzgalommal és erélylyel mindenkit, ki ma nemcsak szép szavakkal, hanem igaz szivvel esküszik hűséget drága hazánknak az esélyek bármilyen bonyolodottságában, a körülmények bármilyen változásában;

de legjobban áld meg dicsőségesen országló alkotmányos királyunkat I. Ferencz József ő felségét, a mi bölcs és körültekintő urunkat, hogy ő is, mi is örömet találjunk uralkodásában;

áld meg hitvesét Erzsébet királynőt, hogy még számos éveken át teljesitse mellette a hitvestárs magasztos hivatását;

áld meg a fenséges uralkodóház minden tagját, hogy fényüktől ragyogjon a mi homlokunk is;

áld meg az országot békével és bőséggel, hogy soha riadalom fel ne riassza, hogy soha hány le ne sujtsa;

áld meg az ország nagyjait, a magyar kormány tagjait és mindkét törvényhozó testületet, hogy csak oly intézkedéseket léptessenek életbe, melyek a közjót valóban emelik és elősegitik;

áld meg a tudomány és művészet valamennyi csarnokait, hogy hazaszeretet mellett, magyar szellemet és modern haladást terjesszenek;

áld meg az ország igazságszolgáltatását és közigazgatását;

áld meg az ország templomait, hogy csak hitet és szeretetet plántáljanak és tápláljanak;

áld meg az ország gyöngyét, a fővárost; áld meg az ország sz. kir. városait, falvait és községeit;

áld meg az ország iparát, földmivelését, termőképességét, hegyeit, völgyeit, erdeit, bányáit, tavait, folyamait és kutait;

áld meg az ország véneit és fiatalait, honleányait és honfiait;

áld meg minden magyar ember vallás és nyelv, faj és nemzetiség, osztály és rangkülönbség nélkül, hogy mindenki örömmel szolgálja hazáját vallásban és istentisztelet-ben, háboruban és békében, tudományban és politikában, kereskedelemben és iparban, hogy ismerje el az egész világ minden lakója, hogy különös oltalmadban részesited drága hazánkat, hogy elkép magasztalva és dicsőitve legyen szent neved általunk mindörökké! Amen.

A zombori r. k. népiskola mindkét nembeli tanulói f. hó 9-én tartották meg millennáris iskolai ünnepélyüket, mely ünnepely a következő sorrendben folyt le:

Fél nyolcz órakor a tanulóifjuság, millennáris jelvényekkel és nemzet szinű szalagokkal feldiszitve, minden tanuló kezében nemzeti zászlóval a templomba vonult, ott magasztos egyházi énekek elzengése mellett szent misén részt vett. Ennek befejeztével a fiuk a központi fiu iskolába, a leányok a zárda iskolába vonultak, hol a tulajdonképeni ünnepely vette kezdetét.

A gyönyörűen feldiszitett iskolaudvar e czélra készitett emelvényen a gyermekek ének-kara s az ünnepely szereplői foglalták helyet, a nagy számu diszes közönség az emelvény körül felállitott székeken ülve élvezte a valóban lélekemelő program lefolyását. Az ünnep a Hymnus éneklésével vette kezdetét, a mit csakhamar a jelenvolt közönség is állva s levett kalappal együtt énekelt az ifjusággal.

A Hymnus éneklését, lelkes és szünni nem akaró harsány eljenzés követte.

Utána Czár András iskolai h. igazgató lépett az emelvényre s szép szabatossággal, érces hangon elmondotta nagy gonddal készitett megnyitó beszédét, melyet háromszoros éljenzés követett.

Ezután Vranya Emil V. osztályu tanuló elszavalta Inczédy László „Ezer“ év czimű alkalmi költeményét; utána Pfeifer József tanitó lépett az emelvényre s az ifjuság s a jelen volt közönség nagy érdeklődése mellett felolvasta a hazaszeretettől duzzadó, a honfoglalás s a magyar nemzet ezer éves életét tárgyaló beszédét. A magyas szép beszédet ugy az ifjuság, mint a közönség hosszas éljenzés s tetszés-nyilvánitással jutalmazta.

Majd Lukits Sándor IV. osztálybel tanuló lépett az emelvényre s a diszesen felkoszoruzott Magyarország térképén szabatos hangsulyozással elmondá hazánk kimagasló nevezetességeit. Ezután Smied

Ferencz IV. osztálybeli tanuló szavalta el Lévay Mihály „Hazám“ czimű versét. Mely után Doppler Károly honfidalát éneklé az ifjuság. Erre Almásy Kálmán V. osztályu tanuló „Árpád és a honfoglalás“ czimű elmélkedést mondotta el. Majd Ribicey Nándor III. osztályu tanuló szavalta élénk és kellemes hangon Bartók Lajos „Munkács“ czimű költeményét. Paus Károly IV. osztályu tanuló „Szent István“-ról tartott beszédet. Földváry István „Szent István“ czimü költeményét szavalta el. Jorgovits János III. oszt. tanuló Wázel Ferencz „Imre herceg“ czimű verset szavalta.

Vida József „Tatárjárás“ czimű költeményét Rezsnyi Béla III. oszt. Kovács Károly és Szalay Árpád IV. oszt. tanulók szavalták. Schmidt József IV. oszt tanuló „Nagy Lajos“ történetét mondá el. Gehring Károly III. oszt. tanuló Dömenyi Józsefnek Királyi tett czimű versét szavalta. Neskovits István IV. oszt. tanuló „Hunyady János“ történetét beszélte el; Czuczor Gergelynek „Hunyady“ czimű költeményét Berger Antal III. osztályu tanuló szavalta el. „A mohácsi vész“ történetét Szemes Nándor IV. oszt. tanuló beszélte el.

Drescher Pali II. osztályu tanuló Kuthennek „A látnok“ czimü versét szavalta el élénk gesztussal gyönyörű csengő hangon. Rány Rezső V. oszt. tanuló „A magyar szabadságharc“ nevezetesebb eseményét sorolta el. Horvátovits Laczi III. oszt. tanuló nagy lelkesedéssel elszavalta Tóth Kálmán „Előre“ czimü költeményét.

A magyar történelem legkiválóbb alakjait Temunovits József tanitó méltatta szép és az ifju hallgatoságnak szánt, érthető nyelvezettel. Orschelbacher Károly IV. oszt. tanuló Tóth Kálmánnak „Ki volt nagyobb“ czimű versét szavalta el. Végül Magyar István V. oszt. tanuló lelkes beszéddel felhivta tanulótársait azon igéretre, „hogy megtesznek mindent, a mit a haza tőlük kiván, hogy méltó utódjai legyenek azoknak, kiknek emlékét most áldják, hogy e szent föld minden hűséges lakóját testvéri szeretetükbe foglalják, imádja az bármely nyelven Istenét, hogy művelni fogják eszüket, a munkában edzeni kezüket, hogy Magyarország minden más ország fölött a legmüveltebb, leggazdagabb és legdicsőbb legyen s hogy hő szivvel fogják szeretni e szép hazát, s hű lélekkel ragaszkodnak koronás királyukhoz.“ A jelen volt ifjuság ezen szép és szent igéretet a hazaszeretet lángjától áthatva esküre emelt ujakkal rebege a magyarok Istenéhez fohaszát: „Nemzetek nagy Istene: adj nekünk elegendő erőt e szent fogadás hűséges megtartására! Légy áldva Urunk Istenünk jóságodért!“ Áldd meg a mi szeretett koronás királyunkat! Áldd meg nemzetünket és drága dicső hazánkat!“ Ezután felzendült 600 ártatlan ajakról: Éljen a király! Éljen a haza! A lelkes éljenzés csillapultával térdre hullott minden jelenlevő s buzgó imával fejezte be a szép emlék ünnepélyt Végül a szózat eléneklése után emelkedett hangulatban 11 órakor eloszlott az ifjuság szép rendben, délután $^1/_2$ 2 órakor újból összejöttek a központi iskolába, honnan tömérdek nemzetiszinü zászlókkal feldiszitve a szent háromság térre vonult s ott elzengé a Himnus és a Szózat egy-egy versszakát s énekszóval repeső jókedvvel a sikarai erdőoe rándultak ki, a hol az iskolaszék által kegyességéből minden tanuló egy-egy kiflit kapott. Fesztelen jókedvvel játszadozva, kedélyesen vigan énekelve 6 óráig mulatoztak, s azzal bucsuztak el egymástól, hogy majd e hó 16 án, szombaton tartandó majális alkalmával ujból találkoznak s folytatják ártatlan örömüket.

A millénnium a vidéken.

A megye többi helyein is szépen nyilatkozott meg a hazafias érzés az ezredéves ünnepek alkalmából. Majd mindenünnen lelkesedésről és szép egyetértő ünneplésekről tudosítnak bennünket s hozzá oly községekből is, a hol a lakosság nagyobb része idegen ajku. Jelentősebb rendellenesség, vagy nagyobb hazafiatlan tüntetésről eddig sehonnan se vettünk hirt; egyes helyeken egyesek tapintatlansága vagy fanatizmusa ugyan kellemetlen incidenseket szültek, de ezek a morfondírozó hangok azért nem voltak hatással az ünnepi örömre és fényre.

A lefolyt millennáris ünnepségekről eddigelé a következő tudositásokat vettük:

Titelen, 1896. május hó 9-én.

Azt sem tudom, hogy hol kezdjem referádámat! A lefolyt lelekemelő magasztos ünnep egészen elfeledteti velem, hogy a Magyar nemzetnek valaha is volt keserü napja; érzem, hogy az uj ezredév nemcsak lezárja e küzdelemmel és vesszel teljes multunkat, de egyszersmind uj bekezdője, forduló pontja egy szebb jövendőnek, melyben szeretett édes hazánk a késő jövőben is viszhangoztatni fogja a honalapitók dicső tetteit.

A szomoru képeket, melyeket nemzetünk történetének tanulása közben megismertünk, hagyjuk most, mert most nem a buslakodás és töprengés ideje van, örvendjünk szeretett hazánk millióival s adjunk hálát Istennek, hogy e nevezetes momentumot nekünk is megérni engedé.

Nem ez a nagyszerü, mit a főváros, avagy Magyarország más magyar városa produkál, hanem az, mit hazánk legexponáltabb vidékei teljes és közös erővel a közös öröm emlékezetére felmutatni képesek.

Valóságos esemény-számba megy, mit a titeli millenniumi ünnepély hatása alatt éreztem Sokkal gyengébbnek érzem magam, semhogy kellőképen kifejezni tudnám ezt, mit e perczben érzek.

Titel a szó valódi értelmében kitett magáért; nemcsak lelkesedett, de lelkesitett is. Az áll. iskolák tantestületei által *Darnay Péter* igazgató vezetése mellett meginditott mozgalomhoz a város is csatlakozott, s bár maga az ünnepély csak május 9-én, szombaton folyt is le, az erre való előkészületek már hetekkel azelőtt megkezdődtek.

De lássuk mi történt az ünnepély napján, az elmult szombaton.

Az egész város ünnepi ruhát öltött, s apraja nagyja egyaránt már a kora reggeli órákban talpon volt, mindenki tudta, mindenki érezte, hogy e napon valami rendkivülinek kell történnie, s ha valaki talán még tovább akart volna szunnyadni, a gyors egymásutánban eldördülő mozsárágyuk lármája az élvezőket nem hagyta háboritlanül. Igen, egyre másra hallatszottak a lövések, melyeknek hallatára az avatatlanok könnyen rámondhatták volna, hogy e gyakori dörgések valami háboru vészhirnökei.

Dehogy volt itt háboru, sőt bátran elmondhatjuk, hogy Titel (a volt katonai határőrvidék) különböző nyelvü és felekezetü lakósai talán még sohasem voltak olyan békés egyetértésben, mint épen e napon.

A hivatalos és magán épületeken ott lengett a haromszinü magyar zászló, fennen hirdette ezredéves életünket. De a legérdekesebb volt azonban az örvendező gyermeksereget nézni. Az állami iskolák és a községi iskola együtt ünnepeltek. Minden gyermek külön lobogót csinált magának erre az alkalomra különböző hazafias feliratokkal ellátva, ezenkivül a tantestületek még arról is gondoskodtak, hogy minden egyes gyermek milleniumi emlékérmet is tüzzön fel.

Reggeli $^1/_2$8 órakor már minden gyermek együtt volt s most kezdődött a tulajdonképeni ünneplés. A nagy közönség által alkotott sorfal között haladt végig a diszesen felöltözött 526 gyermek. A róm. katholikus templomban ez alkalommal felekezetiségre való tekintet nélkül minden osztály képviselve volt. Ott voltak az összes iskolák tantestületeik élén *Darnay Péter* igazgató vezetése mellett, ezenkivül képviselve voltak az összes hivatalos testületek is. Főt. *Kirschbaum Lajos* plébános ünnepi misét mondott. Ez alkalommal szólaltatták meg először az ujonnan felszerelt orgonát. *Tomandl Luiza* k. a. soló-énekét, mely pompásan sikerült, élvezettel hallgatta a szorongásig megtelt templom közönsége.

A mise végeztével a gyermekek és a nagy közönség a tüzoltó-zenekar hangja mellett a gör. keleti szerb templomba vonultak, hol *Sztepanov Emil* gör. kel. plébános tartott ünnepi istentiszteletet. Itt már annyira felszaporodott a közönség, hogy jókora része a templomba be sem mehetett. A titeli hazafias szerbek igen szép és fényes tanujelét adták velünk érzett közös örömüknek, a minek az is bizonyitéka, hogy az ünnepély sikerültének jó része az ő érdemük; az ő szeretettel teljes közremüködésök tette lehetővé, hogy e tantestület a kitüzött tervét egész terjedelmében keresztül vigye.

A termet, melyben az iskolai ünnepély megtartatott, az áll. elemi iskola tanitónői diszitették fel a tőlök megszokott finom izléssel. Az ünnepélyen ott voltak többek között: *Sztepanov Emil* gör. kel. plébános, *Rácz Endre* közs. biró, *Veszelinovics Milorád* járás iszolgabiró, *Vracsarics Gliso* közs. jegyző, *Sestyánszky Pál* kir. járásbiró, *Mile Elek* aibiró, *Kollár Rezső* aljegyző, *dr. Thurszky Pál* és dr. *Polgár Gusztáv* orvosok és még nagyon sokan. A terem legnagyobb részét azonban a szép nem foglalta el, gyönyörüség volt a termen végig nézni.

A növendekek vegyeskara nyitotta meg az ünnepet Kölcsey „Hymnusz“-ával. Ugy ez az ének, valamint az ezután következők kifogástalan präcizitással mentek; minden egyes ének-darabon meglátszott a kitünő iskolázottság és fegyelmezettség, miert első sorban *Lang István* polg. isk. énektan. illeti méltó elismeres, mert sem időt, sem fáradságot nem kimélt, csakhogy előadott darabjai a kellő hatást megtegyék. Főt. *Kirschbaum Lajos* gondnoksági elnök gyönyörü megnyitó beszédje után *Darnay Péter* polg. isk. igazgató felolvasása következett.

Ezt követte Magyarország térképének megkoszoruzása, mit egy enni való kis baba: *Turner Erzsike* el. isk. III. oszt. tanuló végzett egy kedvesen és ügyesen előadott mondóka kiséretében. Hatástkeltő ügyes szavalat volt *Petri* József polg. isk. IV. oszt. növendék előadása, ki Lévay Mihály: „Hazám“ cz. versét szavalta. A „Honfidal“ eléneklése után „Árpád és a honfoglalás“ elmondása következett. Ezt *Dietrich Krisztina* polg. leányisk. III oszt. növendék nemcsak elmondta, de a szó teljes értelmében kitünően elszavalta. A közs. szerb. tannyelvü népiskola két növendéke szintén magyar nyelvü szavalatot mondott és ugy *Ruzsics Darinka*, valamint *Avramov István* szavalata után szünni nem akaró frenetikus taps következett. E hatást az okozta, hogy e két gyermek még csak most kezd magyarul tanulni. A leghatásosabb és a legügyesebben előadott szavalat azonban a *Krávits Ferencz* polg. isk. II. oszt. növendéke volt, ki Földváry István „Szent István“ czimü költeményét olyan ügyesen alkalmazott pathossal és érzéssel szavalta, hogy sokaknak, bár nem tragikus tartalmu e költemény, könyeket csalt ki a szeméből. *Tomandl Leopoldina* polg. isk. III. oszt. növendék „Imre herczeg“ cz. költeményt szavalta mély érzéssel. A „Tatárjárás“ elszavalásának dicsőségében *Bartl József*, *Marberger Miksa* és *Fischer Jenő* polg. isk. IV. oszt. növendékei osztozkodtak meltó sikerrel. Az ünnepélyt szerb nyelven *Atanaczkovics István* közs. tanitó méltatta. Szepen és ügyesen szavalt *Kozarev Jakab* polg. isk. II. és *Reich Rózsi* el. isk. VI. oszt. növ. Czuczor G. „Hunya-

di“ cz. költeményét *Turner Mariska* el. isk. III. oszt. növ. szavalta elragadó kedvességgel. *Neujahr Gusztáv* polg. isk. III. oszt. növ. szavalatát ének követte, majd *Kovács Samu* tanár olvasott fel a magyar történelem legkiválóbb alakjairól. B. Büttner Lina „Ki volt nagyobb“ cz. versét *Tomandl Laura* e. i. VI. o. n. szavalta. A záró beszédet *Neujahr Lajos* polg. isk. IV. oszt. növ. az intézet legtehetségesebb tanulója mondotta el. A „Szózat“ eléneklésével az ünnepély véget ért.

12 órakor már mindenki hazamehetett. Az egész napon át ünnepi hangulat uralkodott a városban.

Darnay Péter igazgatónak köszönhető az elért sikeres eredmény, az ő buzgólkodása hozta létre, hogy az iskola örömében a város polgárai is osztozkodtak. A szülők boldogan, megelégedetten távoztak el az ünnepély szinhelyéről és önelégülten hangoztatták minden felé az iskola ujabb diadalát.

A népünnepély és az ezzel kapcsolatos majális későbbi időre halasztatott, miről annak idején szintén meg fogunk emlékezni.

Méltó elismerés illeti *Blázek József* nyomdatulajdonost is, ki az örömünnepre való tekintetből ugy az ünnepélyt hirdető plakátokat, valamint a műsort is egészen díjtalanul készitette el.

K—cs.

*

Bodrogh-Monostorszeghen, 1896. május hó 11-én.

A hivatalos millennáris ünnepségek, a megállapitott sorrendben megtartattak s egyelőre, vagy tán egyszer s mindenkorra befejeztettek.

A szalonruhák kikefeltetnek; az esetleg rájuk csöppent zsirfoltok kibenzineztetnek és újolag elfoglaljak régi helyüket a ruhafogason s ki tudja meddig lógnak ott komoran, sötéten, mig majd ismét előkerülnek, hogy gazdáik deli, (vagy teli) arányosan izmos, avagy aránytalanul sovány termetét legalább külsőleg némiképen emeljék.

Igen külsőleg! — mert némelyek foltos bensőjét, sem az ékköves diszruha, de még a legkitünőbb benzin sem képes kireperálni és emelni.

Folyó hó 9-én reggeli 8 órakor ünnepies sokác istentisztelet tartatott a róm. kath. templomban, melyen úgy a hatóság, mint az intelligenczia — vallaskülömbség nélkül — teljes számban képviselve volt.

A tanulóifjuság — elén a tantestülettel — saját lobogója alatt vonult a templomba, melyet az ájtatos hivők, különben is a szorongásig megtöltöttek.

Az istentisztelet után a közönség, kalaplevéve vonult a templomtérre, hol az iskolások millennáris ünnepsége volt megtartandó.

A Hymnus eléneklésével kezdődött az ünnepély, melyet a gyermekek igazán szépen és korrektül adtak elő.

Bevezetésképen Nagy Béla plébános, hatásos *sokácz* szavakkal ecsetelte a nap történeti fontosságát, — mely után a tantestület tagjai, és pedig Orehoja Béla magyar, Tuster Ignác német, Milyacsky Elek pedig sokácznyelven ismertették kivonatosan, ezredév az kiemelkedőbb történelmi eseményeit.

Ezután következett az iskolásfiuk és leánykák beszéde és szavallata.

Mindenkit meglepett a gyermekek bátor, szabatos előadása, de különösen a sokáczgyermekek korrekt magyar kiejtése és hangsulyos szavallása.

Zajos éljen jutalmazta a kis előadókat.

Befejezésül a Szózatot énekelte el a gyermek-kar, mely után ismét Nagy Béla plébános, remek „sokácz“ beszéddel zárta be a szép és kedves ünnepélyt.

A történelmi beszédeket és szavalatokat Orehoja Béla, az énekszámokat pedig Tuster Ignácz tanitották be a gyermekeknek. — Tekintve a nálunk divó három nyelvet, ezen urak dicséretes munkát végeztek. — Különben az iskola-ünnepély rendezése és sikereért, tantestületünk minden egyes tagját elismerés illeti.

Az izr. hitközség is ünnepélyre gyült össze saját imaházában, melyen szintén ugy a hatóság, mint az intelligenczia is teljes számban jelent meg.

Este 8 órakor kigyultak az ablakok s nappali fénnyel árasztották el az utcákat.

Különösen szép látványt nyujtott a csatornai telep kivilágitása. — Az emeletes tisztilak, valamint a többi lakházak csillagtengerként világitottak be a sötétbe. — A kotróhajók színes jelzőlámpái és a letűzött fáklyák fénye, impozáns módon emelték a hatást.

Folyó hó 10-én az „Olvasókör“ tartá meg millennáris ünnepségét.

Délután 2 órakor diszközgyülés nyitá meg az ünnepélyt, mely után a közönség a kör helyisége előtti téren felállitott emelvény elé vonult.

Volt ének, elnöki-disz-beszéd, szavalat, értekezés, zászlóavatás, emléktábla leleplezés.

Az ünnepélyen az intelligenczián kivül, az iskolás gyermekek — tanitóikkal élükön — szintén részt vettek.

Az ünnepélyt társasvacsora és táncz fejezte be, melyen a hölgyek legtöbbje, kontyosan, magyar paraszt-menyecske ruhában jelent meg.

Az „Olvasókör“ a rendezett ünnepségével általában meglehet elégedve, habár egy ily testülettől, — tekintve a jelen magasztos alkalmat, a nagyszabású előkészületeket és hangulatcsinálást — sokkal, de sokkal többet vártunk és reméltünk.

Ez ne támasszon az intézőkben keserüséget, hanem igyekezzenek hasonló alkalmakkal többet és nagyobbat produkálni.

A jelszó legyen: kevesebb reklám, de annál több erkölcsi eredmény!

Az iskolás gyermekek millennáris — majálisa f. hó 15-én fog megtartatni.

Ez alkalommal fogják közöttük az emlékérmeket (melyek a Dél-Amerikában legutóbb dühöngött hófuvások miatt elkésve érkeztek meg) kiosztani.

Az ünnepen szerepelt iskolás fiukat és lánykákat azonban külön meglepetés és érte.

Ugyanis Wámoscher Nándorné szül. Bruck Julia úrhölgy, ugy a tantestületet, mint az ünnepségen szerepelt gyermekeket, vasárnap délután pompásan megvendégelte.

Ez a gyöngéd figyelem, mely végtelen szivjóságról és nemes gondolkodásról tesz tanuságot, — nem szorul külön dicséretre.

Ezzel tárgyilagosan beszámoltam volna a mi lokális ünnepségeinkről.

Sajnos azonban, hogy nálunk semmi sem múlhat el a nélkül, hogy egy bántó disszonánczia keserü cseppkent, bele ne vegyüljön a dologba.

Egy ilyen bántó disszonánczia volt az ünnepies szent mise, melyet az ezredév ünnepére, a helybeli magyarság szégyenére sokác nyelven tartottak meg.

Kérdjük: Nagy Béla plébános urat, hogy kinek a rendeletére, vagy óhajára meltóztatott sokác misét parancsolni akkor, mikor a magyarság a magyar nemzet és e szentelt haza ezredéves fennállásáért Istennek hálát zengendő, az ő szent házába összegyült?!

Ez a hazafiatlan és merész eljárás ingerült és hangos kifakadásokra szolgáltatott alkalmat.

A mi tudtunkkal, Monostorszegh nem muszka fennhatóság, hanem a magyar szent korona alá tartozik. — „Akik“ pedig nem akarnak ez alá a korona alá tartozni, azok jól teszik, ha idő előtt elkotródnak innen.

Az ilyen hazafiatlan eljárással megszerezheti ugyan magának a plébános ur a sokácok könnyen muló bizalmát és szeretét, de sohasem a rég epedve várt — kanonokságot.

Hunyor.

*

Uj-Verbász, 1896. május 10-én

Nem hiszem, hogy hazánk kisebb városai közül valamelyik lelkesebben és ünnepélyesebben ülte volna meg a millenniumi nagy napot, május 9-ikét, mint a nagyrészt idegen ajku, de magyar érzelmü Uj-Verbász.

A délelőtti programmot kissé megzavarta, a borús, esős idő és több helyütt az udvaron tervezett ünnepély a szűk iskolai szobákba szorult nem kis bosszuságára az ifjusággal együtt ünnepelni óhajtó közönségnek. — Az ünnepély a már ismert műsor szerint történt. — A népiskolákban, a hol a fiuk és a fehér ruhás leánykák nemzeti szinű jelvényekkel, milleniumi érmekkel s többen magyar ruhában festői látványt nyujtottak, a szebbnél szebb és hazafias szónoklatok mellett igazi örömmel töltötte el az embert a fiucskák és leánykák kedves szavallata és éneke.

A népiskolai ünnepélyek után következett a gimn ünnepély; a rossz idő miatt a teremben és nem az udvaron tartották. — Az ünnepélyen kiváló vendég is vett részt t. i. nagyságos Platz Bonifácz, szegedi tankerületi főigazgató, ki hivatalos látogatását tévén a a gimnásiumban, megörvendeztette a tanári kart, de egyuttal a községet is azzal, hogy megjelenésével emelte az ünnep fényét.

A programm számai közül nagy hatást keltett Kovalszky Lajos gimn. igazgatónak a millennium fontosságát kiemelő és minden magyar, de különösen hazánk reményének, az ifjuságnak lelkét mélyen megindító, hazafias érzéstől áthatott gyujtó beszéde. A megnyitó beszédnek méltó párja volt Tölcséry István gimn. tanárnak a magyar nemzet történelmének több mozzanatokban való feltüntetése legkitünőbb nagyjaink jellemzésével. Rámutatott a magyarok bűneire és erényeire. Mely bűnök döntötték romba a hazát és tették fiait rabokká és minő erények voltak azok, a melyek diadalmaskodva a sötétség szülötteken, hazánkat arra a magaslatra emelték, hogy Európa legkiválóbb nemzeteivel versenyez; minden magyar kitalálja t. i. az alkotmány szeretet, a mely nélkül nincs haza. Sokszor és sokan akarták e sok veszélyt kiállott nemzetet hazátlanná tenni, de megmentette e szörnyü haláltól a nemzet másik kiváló erénye, a hazáért való önfeláldozás. A magyar meghalt inkább, sem hogy rab legyen; vérével szerezte ezen hazát és vérrel pecsételte igen sokszor iránta való lángoló szeretetét. Ha okulunk dicső elődeink hibáin és az a honszerelem dobogatja keblünket, a mely azokban honolt, ugy hazánk sajkája bátran indulhat a másik ezer év viharjai közé, és bizonyára veszély nélkül hatol át a harmadik ezer év kikötőjébe is!

Az ünnepély fénye Sajó Sándor gimn. tanárnak pályanyertes „Ezer év“ cz. ódája. A haza — és istenszeretetet, e minden nemzet létét alkotó bázisokat oly remekül, oly megható bensőséggel adta elő maga a szerző, hogy önkénytet eszünkbe jutott Arany János „Széchenyi emlékezete“ cz. és irodalmunk e műfajai között párját ritkitó gyöngye. E hazafias és vallásos ihlettel megirt költemény szép filozófiai, esztetikai és históriai ismeretről tanuskodik.

Délután kisütött a nap és az öröm minden ember arczán sugárzott. Két órakor tarackok durrogása közben, két czigánybanda mellett indult az impozáns s körülbelül ezret tevő felkoszorúzott, felpántlikázott, fellobogózott ifju sereg, környezve kétszer annyi közönségtől a vásártérre, a népmulatság szinhelyére érkezett, a hol a vásárbódék vendéglőkké alakultak át. A népünnepély lelke és vezetője Wágner Adolf ág. ev. s. lelkész este hétóráig folyton derültségben tartotta komikusnál komikusabb, a nép mulatságokon előforduló játékokkal, versenyekkel a közönséget. A játékokat egy-egy ének vagy szavalat fűszerezte. — Este nyolcz órakor 500 lampionos menet volt a szebbnél szebben kivilagitott utczákon. A menetet a fő utczában haladásakor Wágner György, a buzgó és fáradhatatlan jegyző megállitá Magyar István róm. kath. plébános laka előtt, a melyben Platz Bonifácz dr. főigazgató elvezte a magyar vendégszeretetet, és felköszöntésében örömet fejezte ki a felett, hogy e nevezetes nagy napon oly kiváló embert is tisztelhet a község; fogadja szives érdeklődéséért a község őszinte tiszteletét. A főigazgató megköszönve a szives megtiszteltetest megigérte, hogy e derék községet, a mely annyit áldoz a hazai kultura oltárának, nagyra becsüli és a mennyit hatáskörében tehet, virágzásának előmozditására sohasem kimél fáradtságot és végül a lampionokat vivő diaksághoz furdul és éltesen kifejti, hogy a ki e három jelszót: isten, király, haza nem vési szivébe, az nem lehet tisztességes ember és a ki a hazája ellen működik, az alávaló hitvány ember. A főigazgató szónoklatát zajos tetszés-nyilvánitások követték.

A megszakitott menet folytatta utját és befejezte a község háza előtt, a honnan kiindult és a hol a tűzijáték sok embert csalt ki szobájából. A tűzijáték után, a melynek ügyes kivitele Sauer Frigyes tanitót,

dicséri, Wagner Adolf német nyelven és Tölcséry István magyar nyelven tartották a befejező és a hazaszeretetre buzditó beszédet.

A millenniumi nagy nap, mig magyar él, emlékezetes lesz a magyarnál!

Ó-Verbászon a testvér községben Kiss Gyula derék községi jegyző és Trbojevity Szergej Mihály gör. kath. plébános buzgólkodása következtében szintén pompás ünnepélyt rendeztek.

*

Topolyán, 1896. május 12.

Az első ünnepet városunkban a zsidó iskola tartotta meg lélekemelően és magasztosan. Előre láttuk, hogy az érdeklődés az ünnepség iránt városunk közönsége részéről roppant nagy s tantermeink kicsinyeknek bizonyultak volna. Az időjárásban pedig, hogy tán a szabad ég alatt tartottuk volna az ünnepet, nem lehetett bizni, igy a „Társaskőr" elnöksége átengedte e magasztos czélra a kőr olvasótermét, mely nagy pompával fel lett diszitve. Korán reggel sereglettek már egybe a kis tanulók, mindmegannyi nemzeti szinü szalaggal, sok eánykа meg nemzeti öltönyben. Zászlók alatt vonultak a templomba hálaistentiszteletre, hol dr. Goldfahn szép beszédet tartott a hazaszeretetről. Ismét átvonultunk az iskolává varázsolt társaskőrbe, a hol már városunk előkelősége egybe volt gyülve. Az ünnep a Hymnus elénekléséval kezdődött, mely után Koch Bernát takarékpénztári igazgató mint iskolai elnök magasröptű megnyitó beszédet tartott, melyet szünni nem akaró éljenzés követett. Ezután a növendékek hazafias szavalata és a tanitók értekezései következtek, melyek mindannyian nagy tetszést arattak. A „Szózat" akkordja, és az elnök záróbeszéde rekeszteték be az ünnepséget. Délután kirándulás volt a kis polgárság javára, ahol a nőegylet izletes uzsonnával látta el a vidám gyermekseregет.

Vasárnap az ipariskola tartott változatos műsorral nagyon látogatott ünnepet.

A róm. kath. templomban Te Deum volt. Az izr. hitközség is vasárnap tartá ünnepi istentiszteletét. A zsinagóga teljesen megtelt. Dr. Goldfahn rabbi lendületes szónoklatot tartott. A róm. kath. népiskola vasárnapra tervezi az ünnepét.

*

Uj-Szivacz, 1896. május 9-én.

Ünnepélyes, emelkedett hangulat uralkodott az ünnep napján a kedélyeken, tudatában van annak a legkisebb gyermekig minden ember, hogy minő magasztos napra virrad.

Zászlódiszt öltött az egész község, majd minden ház homlokán diszlettek szinü trikolorok.

Reggel kora hajnalban megszólaltak a taraczkok, zúgtak a harangok s zászlósan, kokárdásan a gyermek sereg kivonult s ezzel kezdetét veszi az ünnep.

6 ½ órakor kezdik a gyermekek bejárni a község utczáit, énekelve a „Szózatot" és „Hymnust" felváltva. Az ablakok tele nézőkkel, kik virágokat hintenek az apró gyermekek labai elé s ezek ezeken haladnak tovább egész a templom ajtójáig, hol már várakozik reájuk a szülők lelkesült kiváncsi tömege.

Kezdetét veszi az isteni tisztelet, melyen a politikai község előljárósága is teljes számban részt vett, utána a már közölt programm folyle. Különösen kimagaslik ugy tartalmánál, mint előadásánál fogva a megnyitó és záróbeszéd. Az egész aktuson ünnepélyes hangulat uralkodott.

A gyermekek ezután üröltek igazán, szép sorba álltak — minden par gyermek egy zászlót vive — zene kiséret mellett vonult a tömeg ki a szabadba, hová a szülők kocsi sorban követték őket. — Volt ott kin minden: zene, sátor, vendéglő, a czukros bolt stb.

Délután következett az igazi mulatság, ekkor jöttek a versenyek; a fiuk osztályonként futottak és szép dijakat nyertek — majd ugyanugy a leanyok, végül a legjobban futó fiu és leány álltak ki és ketten futottak; ez volt a legérdekesebb. A tömeg ép oly izgatottan leste az eredményt, mintha legalább is a turf legbuzgóbb látogatói lettek volna; a 120 meteres futam a leány győzelmével végződött, ki kitartóan vezette fiú verseny társát és biztosan nyert 3 méterrel. — Majd zsákfutás volt, melyben a fiúk osztályonként vettek részt — itt szintén szép dijak osztattak ki. Végül kötélhúzás volt, melyben igen sokan vettek részt. — Utána pedig tánczoltak — uzsonáltak és 6 órakor hazavonultak tanitóik felügyelete alatt, szép rendben énekszóval jöttek be a községbe, hol a nép mindenfelé éljenzett. A hazavonulás előtt a lelkész háza elé vonultak, hol szép éneket énekeltek — majd a lelkész megjelent köztük, a mikor az apróság oly éljenzésben tört ki, hogy jó nehány percztelt el, mig szóhoz jutott és a könyekig meghatottan mondott e nap jelentőségéről szép, lelkesitő beszédet; ezután pihenni indult a gyermekseregет, de még előzőleg elénekelték a „Szózatot".

Sok fáradsággal és kitartással rendezték ez ünnepélyt községünk tanitói, kik az elismerést, mely számukra kijutott, méltán megérdemelték.

A községi elöljáróság is hozzá járult *négy lövés puskaporral*, a gyermekek megvendégelését és a többi költséget az egyház és részben a takarékpénztár viselték.

Ó-Szivaczon már a felekezetek többen vannak, ennélfogva több felé is tartották hálaadó isteni tiszteletüket. — A katholikus, gör. keleti, ev. ref. vallásuak harangjai egyszerre szóltak, hirdetve a szép egyetértést, melyben élnek. — Mindenütt tartottak ünnepélyt is.

Ezután pedig ők is kivonultak, körülbelül 3000 gyermek állt sorba, szép menetben vonultak ki a falu alá, hol elvégezték előzőleg a faültetést. — Hat fát ültettek, melyek szép nemzeti szinü szalaggal voltak feldiszitve. — Ennek végeztével vonultak tovább azon helyre, hol a nap hátra levő részét töltötték játszva, danolva. Süteményeket osztottak ki a gyermekek között. — Sokan jelentek meg a szülők közül is.

Egyébként a felekezeteken kivül a költség fedezéséhez hozzájárult a község 100 frttal és minden iskolának készitettek egy disz zászlót, azonkivül számos lövés puskaport is juttatott az ünnepély fokozásához.

Este pedig a fiatalság mulatsága folyt le, mely szépen sikerült, a gonddal összeállitott változatos müsort ritka precisitással adták elő; a táncz virradtig folyt.

— *r.* — *a.* —

*

Bács-Szt.-Tamás, 1896. május 11-én.

Bács-Szt-Tamáson az ezredévi ünnep emlékére Felső-Bányáról hozatott fák elültetése május hó 10-én határtalan lelkesedés közt történt meg. Már szombat este harangzugás hirdette a közeledő ünnepélyt. Másnap reggel mozsárlövések zaja ébresztette fel a lakosságot; az egész kath. templomtér, de különösen a templomot körülzáró vas-rácskerités zászlóerdővel volt körülvéve. ³/₄11 óra után jöttek a Magyar-Önsegélyző Egylet tagjai kettős sorrendben saját zászlójuk elővitele mellett a templomba, ugyanakkor vonultak be az elemi iskolások is minden osztály saját zászlója alatt. Az előljáróság néhány tagja szintén részt vett az ünnepélyes szent misén.

Mise előtt Greinich segédlelkész mondott alkalmi szónoklatot, melyben rövider, de tárgyilagosan ecsetelte az ezredév kiválóbb mozzanatait. Mise alatt az iskolásgyermekek „Oh Isten szt. Fölségedet" kezdetü miseéneket énekelték két szólamban, offertoriumra pedig a Hymnust; ennek éneklésében a tulzsuffolva volt templom összes jelenlevői részt óhajtottak venni s igy annak két első versszaka hatalmas hangtömegben hangzott el; mise végén a Szózat éneklettetett, melyet a jelen voltak ismet egész lelkesedéssel énekeltek.

Délután az iskolaszék és egyháztanács ülést tartott, melyen a millenniumi fák elültetésénél kifejtendő ünnepélynek sorrendje állapittatott meg. Ez alkalommal Főt. Matoss esperes igen hazafias beszéddel nyitotta meg az ülést, mely után a már megkoszoruzott s nemzeti szalagokkal bőven feldiszitett hat fának a már előbb kiásott helyekre való kiszállitása következett.

A fácskák hat diszmagyar ruhába öltözött leány által, zeneszó mellett vitettek az elültetési helyre, hol ismét Matoss esperes remek alkalmi beszédet intézett a több, mint ezer hallgatóhoz s buzdítván őket a haza iránti szent lelkesedésre és hazaszeretetre. Szónok sokszor félbeszakittatott a hallgatóknak óriási éljenzése által, kik igazi meghatottsággal és lelkesedéssel sirt csendben hallgatták végig a diszbeszédet s annak befejeztével szónokot hatalmas éljenzéssel jutalmazták.

Szónoklat után az iskolásgyermekek a Hymnust énekelték. Ekkor a fák egyenként való ültetése vette kezdetét, minden fa egy történelmileg nevezetes és kiváló személyiség nevét vette fel u. m: Árpád, Szt.-István, Szt.-László, Nagy Lajos, Mátyás király, Ferencz József. Minden egyes faültetesnél a jelen volt iskolaszék s egyháztanacs-tagok, valamint a jelenlevők egy-egy marok földet dobtak az elhelyezett fa tövére. A fák ültetése a Szózat eléneklésével záródott, mire a fiatalság tánczra perdült s erősen rakta a ropogó csárdást.

Másnap annál szomorúbb reggelre virradtunk, ugyanis a kis facskákon nemzetiszinü szalagra függesztett, s a fácskák nevét mutató táblákról a nemzeti szalag vandal kezek által letépetett, sőt az elültetett fák közül is ket darab letörve hevert a földön. Az ily barbár kezek valóban megérdemelnék az ókorban használt igazságszolgáltatásnak azon nemét, mely a bűnösökre a kézcsonkitást rendelte el.

Molnár Fábián.

*

Szabadkán a millennium megünneplésére vonatkozó miniszteri rendelet értelmében szombaton nagyszabásu ünnepségeket rendeztek a községi elemi és polgári iskolákban s a főgimnáziumban. A tanitók a várostól kértek segélyt a diszitésre s a gyermekek között kiosztandó ermekre, a tanács azonban megtagadta a kérelmet. Igy is egész zászlóerdő alatt vonult a tanulósereg a plébániatemplomba, onnan vissza az osztályokba, ahol a tanitók a nap jelentőségét fejtegették. Innen a tiszti lovarda e czélra átadott fedett helyiségébe vonult a több mint 3000 gyermek. A menet impozáns látványt nyujtott s az óriás piactéren a közönség sürü sorfalai között haladt végig szép fegyelmezett rendben a kicsinyek nagy serege.

A lovardában a 29 pontbol álló programm minden pontja nemcsak kielégitette, hanem meglepte az intelligens és szépszámu hallgatóságot. Különösen tetszett a nagy hatással előadott „Ezer év" cimü dal, melyet Kovács Mihály neptanitó zenésitett meg. A legtöbb szereplő a Széchényi-téri iskolából került ki, a többit a belvárosi és két tanyai iskola szolgáltatta.

A többi iskolákban is szép alkalmi ünnepélyek voltak; a leányok nagyobbrésze magyar ruhát viselt dus aranysujtások derékkal. — Az izraelita iskolában 13-án, az apácák vezetése alatt álló lányosztályokban 17-én lesz megtartva a millenniumi ünnep.

*

Kula, május 11.

Az ezredéves ünnepet nagy fénynyel ülték meg Bács-Kulán. Május 9-én este nagy fáklyásmenet járta be a várost. A városháza udvaráról indult ki a menet s a Főutczán, a Piactéren és a Ferencsatornán át a magyar városrészen és a felsőhidon keresztül ismét visszatért a városházához. Vasárnap reggel százegy mozsárlövés jelezte a nagy nemzeti ünnep kezdetét. Reggel fél 9 órakor a római katholikus templomban, fél 10-kor a görögkeleti és fél 11 órakor az izraelita templomban volt istenitisztelet s az utóbbi templomban dr. Kriszhaber Béla kerületi rabbi tartott ünnepi szónoklatot. Délután nagyszabásu népünnepély volt, amelynek költségeire Kula község képviselőtestülete 200 forintot szavazot meg. A népünnepélyre diszmenetben vonult ki a közönség, diszruhás bandériummal az élén és négy zenekarral. A Vásártéren tribün volt felállitva, amelyen az egyesületek zászlóit megkoszoruzták. Ezután szorgalmas és jóviseletü iskolásgyermekek között

osztottak ki jutalmakat. A programm további pontjai különböző versenyek töltették ki. Az ünnep fényesen sikerült.

*

Petrovácon a tótajku községben e hó 10-én tartották meg a milléniumi ünnepséget. Kora reggel mozsárlövések hirdették a lakosságnak a nagy napot. Hét órakor volt az ünnepi isteni tisztelet. Az evang. templomban valláskülönbség nélkül megjelent nagyszámu intelligencia megütközéssel hallotta, hogy a lelkész csak e néhány szóval emlékezik meg a millenniumról: Magyarország ma ünnepli ezeréves fennállását. Az ünnep második része az iskolában folyt le, hol az ünnepi kedvet csak Bogyiczki Dániel tanitó zavarta meg, ki a Szózat eleneklése közben nem csak hogy tüntetőleg leült, hanem még arcatlanul másokat is leülésre kapacitalt. Ez a tanitó az elrendelt milléniumi fák ültetése elől is ugy tért ki, hogy az ültetésnél egyszerűen nem jelent meg és tanitványait sem engedte oda.

*

Szontán e hó 10-én tartották meg az ezeréves magyarnép jubileumát. 10 órakor Parcsetics József plébános szépen, értelmesen és a nép nyelvén az evangelium elolvasása után, elmondta — rövid vázlatban — a honfoglalás történetét.

Beszédét sokacz nyelven is elmondotta.

Az értelmes beszédet különös figyelemmel hallgatták meg a sokaczaink.

Ezután következett a hálaadó isteni tisztelet. Jelen volt ezen istenitiszteleten nagy sokaság, kevés kivétellel az egész intelligenczia.

A községi elöljáróság ennek emelésére *mit sem tett.* Erre vonatkozó képviselő gyülést istenitisztelet előtt 1½ órával előbb tartották meg; melyen hat sokacz jelent meg. Határozatáról mit sem tudunk.

Ez nap reggelén néhány mozsár dördült el; úgyszintén mise alatt.

Sehol, de *még a község házán sem volt zászló.* A községi biró, Zlatár Franya a zombori vásárra ment és a közs. zászlót a padláson elzárta.

Csak este felé tüzte ki Gräber Ferencz a magyar zászlót házára.

*

Ujvidék, 1896. május 10.

A magyar iskolák mellett a szerb főgimnázium, felsőbb leányiskola s a szerb népiskolák is megünnepelték a millenniumot. Az ujvidéki szerbek különben is a leghazafiasabb magatartást tanusitják. Házaikon, köztük az Opacsics püspökén is nemzeti szinü zászló leng; minden felekezet templomában ünnepi istentisztelet volt. A szerb katedrális templomban Opacsics püspök olvasta fel hazafias pásztorlevelét. Délután népünnep volt, amelyre kivonult az egész város a zöldbe.

*

Csantavér, 1896. május 12.

Csantavéren fényesen ünnepelték meg a milleniumot. F. hó 5-én délelőtt istentisztelet volt, amely után a Kossuth Lajos téren községünk lakossága végig hallgatta Jordán Béla jegyző és Klein Mátyás ügyvédjelöltnek ünnepi szónoklatait. Este a „Polgári kör“-ben bankett volt, amelyen községünk előkelősége teljes számban megjelent.

Politikai hirek.

A bácsi püspök pásztorlevele.

Hazafias szellemű pásztorlevelet bocsátott ki Opacsics Germán, bácsi püspök. A pásztorlevél igy szól: „Öröm tölti be hazafias kebleit a magyar szent korona alattvalóinak a magas Kárpátoktól az Adriáig. Kedves hazánk, Magyarország ezeréves fennállásának fontos ünnepét üli. — Ezen országos és általános ünnep lelkesit minket szerbeket is, mint a magyar királyság mindenkor hü fiait, figyelmeztetve, hogy a többi polgártársakkal együtt szivünk melegével részt vegyünk hazánk általános örömében épp ugy, mint a hogy tudtunk évszázadokon át a harcz mezején együttesen harcolni ezen ország aranyszabadságáért a kereszt és kereszténység ellenségei ellen. Ez nyujt nekünk uj alkalmat, hogy bizonyságát adjuk fiui őszinte rokonszenvünknek ezen dicső ország iránt, melyhez dicső ország iránt, melyhez évszázadok óta életünk s közös érdekeink füzvék, s melynek kell, hogy jövőre is egyformán osztozunk sorsában s minden áldozatot meghozzunk boldogulásáért. E hazafias érzelmeinket megszentesiti sokat próbált egyházunk, mely a török iga nehéz napjaiban szerencsés menhelyet talál a magyar szent korona országaiban, hol az ismeretes kiváltságokkal és alkotmányos törvényekkel biztositást nyert ősapáink hite és valláserkölcsös életünk fejlődése. Ilyen mult teljes biztositék arra, hogy jövőben is jó egyetértésben munkálva polgártársainkkal közos hazank javán, élvezni fogjuk a kölcsönös béke, haladás, felvilágosodás és jólét áldást termő gyümölcseit. Igazi hazafi szent érzéstől fellelkesülve járuljunk mi is a császárok császárjának trónjához, szivből fakadó imával hálát adva mindazon mennyei kincsekért, melyeket hatalmas jobbja I. Ferencz Jozsef magyar királyra, hatalmas országára Magyarországra, s egyházunkra árasztott s mindazokra, kik a fényes magyar korona védő szárnyai alatt élnek.“

HIREK.

— **Kinevezés**. Az igazságügyminiszter Varga László szabadkai kir. törvényszéki irodatisztet a szabadkai törvenyszékhez irodaigazgatóvá nevezte ki.

— **A színhazi pályázat eldöntése.** A szinügyi bizottság e hó 11-én határozott végre a szinházért beérkezett s a jövő szini szezon fölött. Tudvalevöleg hét szinigazgató pályázott a szinházert, a kik közül csak három jöhetett komolyabb figyelembe: Deák, Kunhegyi és Szacsvay. A szinügyi bizottság többsége a pályázatot *Kunhegyi Miklós* javára dönte el oly reményben, hogy ambiciója leend a zombori szinházlátogató közönség igényeinek minél inkább megfelelni.

— **Helyreigazitás**. Lapunk mult számában közöltük Trencsény Karoly fels. keresk. iskolai tanár ünnepi beszedet. A beszéd egyes részei hibas szedés folytán kimaradtak; ez okozza némely helyen az összefüggestelenséget.

— **A nemes-militicsi fürdő**. A militicsiek leendő büszkeségét, a nemes-militicsi gyógyfürdőt f. hó 24-én, Pünkösd vasárnapján nyitják meg. A megnyitás tánczvigalommal lesz egybekötve. A táncvigalmat a nagyvendéglőben tartják meg; belepő jegy 1 korona. Jegyek a helyszinen válthatók. A tanczvigalomra meghivót csupán a tavolabb eső helyekre küldenek s ezért, ha valakinek a rendezőség nem küldene jegyet, az tekintse magát ez uton meghivottnak. — A fürdő jegyek Zomborban Heindlhoffer Róbert, Weidinger S. és Zs. Engel és Goldstein üzleteiben, továbbá Oblath Károly könyvnyomdájában, Nemes-Militicsen pedig minden kereskedésben kaphato. A fürdő jegy ára: szabadban 10 kr., kabin 30 kr. Magánal a fürdőnél jegyet nem lehet váltani.

— **A honvédség köréből**. A király Bábolnay Lajos ezredesnek, a szabadkai 6. honvéd gyalogezred parancsnokának, mint betegség okából szabadságoltnak, szolgálati alkalmazás alól való felmentését és eddigi ezredénél létszám felett való vezetését elrendelte. — A honvédelmi miniszter Vincze Mózes Mór szabadkai 6. gyalogezredbeli tartalekos hadnagynak a szolgálati kötelezettség teljesitése után tiszti rendfokozatának megtartása nélkül a honvédség kötelékéből elbocsátotta.

— **A király a Tóth Kálmán szoborról.** Az uj Műcsarnok fölavatásánál történt, hogy midőn Ő Felsége a szobrászati osztályt megtekintette, feltünt neki Bezerédi Gyula szoborműve, mely a bajai Tóth Kálmán szobor kisebbitett bronzmása.

— Igen szép szobor, — jegyezte meg a felség, — diszére válhatik a városnak.

— **Az érsek adománya**. Császka György kalocsai érsek előtt a mult héten az ó-becsei kath. legényegylet egy küldöttsége tisztelgett, hogy az egylet házára segélyt kérjen. Az érsek szivesen fogadta a deputácziót s megigérte, hogy a kért celra 1500 frt adományoz.

— **Megrenditő szerencsétlenség.** Zűrichből sürgönyzik ma, hogy Fúró Nelli, Fúró Lajos nagybirtokos, Bacs-Bodrogh vármegye virilistajának leánya, a Ragas-féle vizesések megszemlélése alkalmával az egyik sziklaról a melységbe zuhant es azonnal szörnyet halt. A szerencsétlenül jart fiatal hölgy édes anyjával utazta be Schveiczot és néhány nap mulva tert volna vissza Magyarországba. Az elhunytnak varosunkban is kiterjedt rokonsága volt es igy nálunk is sokaket ejt szomoruságba szomorú katasztrofája.

— **Szinészet Titelen**. Simándy Zsigmond szinigazgato T-Becseről Titelre ment és jelenleg ott müködik. Társulata meglehetős jó erőkből van szervezve s az előadasokat is szep szamban latogatja a titeli intelligentia. Vasarnap millenniumi diszelőadás volt, mely alkalommal zsufolásig megtelt az „Anker“ szállo nagyterme.

* **Budapesti kiállitásra utazók figyelmébe!** Keleti J. cs. és kir. sz. hirneves sérvkötő **specialista gyári** czégtől **Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 17 sz.** azon ertesitest vettük, miszerint nevezett czég jó eleve gondoskodott az iránt, hogy a budapesti ezredéves kiállitás alkalmával számos vevői által előreláthatólag tömegesen tortenendő megrendeléseknél is szokott pontossággal és a megrendelők legnagyobb megelégedésére megfelelhessen. — E czélból enti czég **Budapest, V., Rostély-utczai** (Károly laktanya 15.) műhelyében munkás személyzetet kettöztette, mely minden idejét a **személyes utasitásra és mérték szerint megrendelendő czikkekre** forditja. Nevezett czég készséggel meghivja a t. közönséget ezen gyári műhelyének megtekintésére, hol minden megrendelő személyesen meggyőződhetik a számára készitendő köt vagy műszer lelkiismeretes, pontos és szakértő kiviteléről. Különös gonddal és elismert műértéssel készülnek itt a legujabb szerkezetü testegyenesző készülékek, Hessing rendszerü miederek és más orthopaediai füzők, nyujtó és járó gépek, mülábak és müleges kezek (amputáltaknak) valamint minden e szakmába vágó orvos sebészi aczél áruk, villany gépek stb. Mindezen saját gyártmányu készülékek, kötszerek és gepeknek mintái a legnagyobb választékban megtekinthetők e kitünő czég kiállitásában: IV. csoport közegészségi pavillon. Egyúttal a t. közönség figyelmébe ajánljuk nevezett czégnek e napokban megjelent **millenniumi nagy képes árjegyzékét,** mely nagyszerü kiállitása, de különösen tartalomdús és szaktudatos összeállitása által a szakavatott körökben várt méltó feltünest kelt és melyet a czég ingyen, bérmentve és boritekban küldi meg bárkinek, a ki azt megkéri. Ugyanott megrendelhető a czég főnök Keleti Leó ur által irt: „A sérvek keletkezése“ gyógyitása stb. czimű értekezés, mely sérvben szenvedőknek igen czélszerü és tudnivaló felvilagositást nyujt. Vagyontalanok részletfizetésre is tehetnek megrendeléseket. Ismételadóknak lehető legnagyobb kedvezmény. Üzleti elv: **Szigoru, pontos kiszolgálás, legjutányosabb árak.**

Szerkesztői üzenetek.

B. J. Uj-Szivacz. Tudositását rendes tudositónk referádája megelőzte s igy az önére nem reflektálhattunk. Egyebként azonban, ha szenzácziósabb dolgokról és idejekorán tudosit, szivesen vesszük.

IRODALOM.

A „Vasárnapi Ujság“ május 10-iki száma 17 képpel, s a következő tartalommal jelent meg: „Az ezredévi kiállitás megnyitása“ (képpel Weinwurm Antal pillanatnyi felvétele után). — „A budavári ünnep“ Dr. Kovács Dénestől (képekkel) a Mátyástemplomban tartott hálaadó isteni tiszteletről Jantyik Mátyás rajza és Weinwurm pillanatnyi fényképe után). — Költemények: Hálaadó ének a magyar nemzet ezredéves fennállásának emlékére“ Pósa Lajostól; Nemzetem ezredéves ünnepe“ Lampérth Gézától. — Regénytár: „Zúdorék.“ Regény. Irta Gyarmathy Zsigáné (Neogrády Antal rajzaival); Senki fia“ Regeny. Irta Verne Gyula (az eredeti franczia kiadás illusztrácziával.) — „Erzsébet királynéról.“ (Rónay Jácznt püspök naplójából) — „Az ezredévi kiállitásból“ (képekkel): A történelmi csoportból; A honfoglaló magyarok csontvázai; emlékek az Árpádok, a Hunyadiak korából, stb. Szivos Bélától. — „Jellemvonások Munkácsy Mihályról.“ Rózsa Miklóstól. — „Az ezredévi ünnepélyek.“ (Háry Gyula rajzaival.) — „Kiállitási tájékoztató“ (az ezredévi kiállitás legújabb helyszinrajzával és képekkel.) — Irodalom és művészet, Közintézetek és egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg, stb. rendes heti rovatok egeszitik ki a lap tartalmát. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre 2 frt; a „Politikai Ujdonságok„-kal együtt 3 forint. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában. Budapest, IV., egyetem-utcza 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, fél évre csak 1 frt. 20 kr.

---

szám 84.
1896.

Hirdetmény.

A zombori szerb gör. kel. egyházközség helybeli választmánya részéről ezennel közhirré tétetik, hogy az emlitett hitközség nagyépületében lévő boltok, folyó évi junius 11 / május 30-ik napján délelőtti 10 órakor az egyházközség tanácstermében három évre és pedig 1896. évi november 1-től 1899. év október 30-ik terjedő időre nyilvános árverés utján bérbe fognak adatni.

Az árverésen részt venni szándékozók tartoznak az árverés előtt kikiáltási árnak 10%-át óvadék gyanánt az illető küldöttség kezeihez letenni.

Az illető árverési feltételek betekinthetők a helybeli egyházközség pénztáránál.

Kelt Zomborban. 1896. évi május 12 / april 30-án.

Az egyházközs. helyb. választmánya.

2755 szám.
tkv. 896

Árverési hirdetményi kivonat.

A zombori kir törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Szuvajdzsits Mirko és társa végrehajtatónak Laucsursky Vasa végrehajtást szenvedő elleni 70 frt 50 kr tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a zombori törvényszék területén lévő Ó-Szivaczon fekvő az ó-szivaczi 1369 sz. tjkvben foglalt Laucsúrsky Vása nevén álló A I. 695 h. r 918 ö. i. számu ház és udvarra az árverést 400 frtban ezennel megállapitott kikiáltási árban az árverezést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan **az 1896 évi május hó 22-ik napján délelőtt 10 órakor Ó-Szivacz községházában** megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1891: LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi novemberhó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t.-cz. 170. §-b értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni,

Kelt Zomborban 1896 évi február hó 29 napján.

A zombori kir. trvszék, mint telekkönyvi katóság.

Radáuy,
kir. trvszéki biró.

Szépitőszer különlegességek.

Fischer Róbert

a vegyészet tudora és szépitőszer készitő vegyészeti laboratoriumból

Bécs I. Habsburgergasse 4., 2-ik emelet.

Szőrvesztő-szer (Epilatoire)

az arcz-szőr, a kézen s a karokon stb. előforduló szőr teljes kiirtására. A kellemetlen helyen levő szőrnek akkénti kipusztitására, hogy az **soha többé** utána ne nőjjön, eddig csak óhaj volt, mivel ezt eddig semmifele szerrel sem érhettük el. **Feltünést** kelt ennélfogva az én szerem, a mely nemcsak a szőrt pusztitja el, hanem annak **utána növését is** meggátolja annálfogva is, mert én a siker érdekében teljes garancziát nyujtok s kötelezem magamat, ha a szer a kivánt eredménnyel nem járna a teljes összeg visszaadására.

A különlegességek árai:

Szőrvesztő-szer (Epilatoire) 1 kis üveg . . 5 frt. 1 nagy üveg . . 10 frt.
Szeplő-kenőcs 1 tégely . . . . . 2 frt. Bérmentes küldéssel 20 krral több.
Ozon vizben felfogva 1 üveg 1½ liter 1 frt 25 kr.
Szőkitő-viz (Blondeur) ½ literes üveg . . . . 3 frt.
Fo“ hajfestő szer 1 doboz, fest szőkétől feketéig 1 frt 20 kr., 3 frt, 5 frt.
Poudre Email köznapi pouder 3 szinváltozatban. 1 karton pirositóval 3 frt, karton pirositó nélkül 2 frt.
Szer vörös orr ellen 1 doboz . . . . . 2 frt.
Gyógyászati quarzhomok a miteszer eltávolitá[illegible] 1 frt 50 kr.

Az Ozon és az egyes különlegességi[illegible] használatáról szóló ismertető füzetek ingyen [illegible] mentve.

A szerek ártalmatlan voltáról tanuskodó bizonyitványok betekinthetők ugyancsak a világ minden részéről érkezett köszönő iratok ezrei. Teljes megbizható s szakszerü felvilágositást minden kozmetikus kérdésben ingyen naponként d. e. 10—12-ig s délután 2—4 óráig.

Vidékre levél utján is.

Raktár Budapesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában Király-utcza, FÁY KISS J. gyógyszerésznél a „Nagy Kristóf“-hoz.

Mária- czelli Gyomor- cseppek

nagyszerüen hatnak **gyomor bajoknál, nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes** házi és népszer.

A gyomorbetegség tünetei: **étvágytalanság, gyomorgyengeség, büzös lehelet, felfujtság, savanyu, felböffögés, hasmenés, gyomorégés, felesleges, nyálkakiválasztás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörcs, szükülés.**

Hathatós gyogyszernek bizonyult fejfájásnál, a menyniyben ez a gyomortól származott, **gyomortulterhelésnél** ételekkel és italokkal, **gilisztá, májbajok** és **hämorrhoidáknál.**

Emlitett bajoknál a **Máriaczelli gyomorcseppek** évek ota kitünőknek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyitvány tanusit. Egy kis üveg ára használati utasitással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.

Magyarországi föraktár: **Török József** gyogyszertára **Budapest,** Király utcza 12 sz.

A védjegyet és aláirást tüzetesen tessék megtekinteni! Csak oly cseppeket tessék elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szalag van ragasztva a keszitő aláirásával (C. Brády) és ezen szavakkal: „Valodiságát bizonyitom“.

A Máriaczelli gyomorcseppek valodian kaphatók.

Galle E. és Schvarcz Emil Temesvári J. gyógyszertárában **Zombor.** Rátay J. gyógyszertárában **Apatin.** Balogh Gy. gyógyszertárában **Petrovoszelló** és Brankovits L. gyógyszertárban **Szt.-Tamás**

Egyleteknek kerékpárokkal való felszerelését igen kedvező feltételek mellett vállalom el.

Képviselője a Premier Cycle Co. Cowentry-i, a Seidel és Neumann dresdai, Ths Schmith glasgovi, valamint több hirneves gyáraknak az Alföldön egyedüli képviselője

!!! Legolcsóbb bevásárlási forrás!!!

Kemény Lajos

kerékpár raktáros

Hód-Mező-Vásárhelyen,

Főtér.

Ajánlja az érdeklődők b. figyelmébe a legujabb rendszerü **kerékpárok,** ugyszintén **kerékpárrészek és felszerelési czikkekkel** dusan felszerelt raktárát jutányos árak és kedvező fizetési feltételek mellett

Vidéki megrendelések azonnal és pontosan eszközöltetnek, több kerékpár vásárlása esetén minta-gépekkel megjelenek.

Betanitás vevőknek ingyen.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Zomborban már több kitünő gépem van forgalomban előkelő kerékpár egyesületi tagoknál.

A lehető legszolidabb kiszolgálásról t. vevőimet biztositva, vagyok teljes tisztelettel

Kemény Lajos.

A helybeli, aradi, csabai és szabadkai kerékpár egyleteknek szállitója.

Használt kerékpárokat vásárlás esetén illő árban becserélek.

Nyomatott a „Zombor és Vidéke“ könyvnyomdájában.